

ELKE DAG MET GODS WOORD

**Werkwijzer voor
kleuters en kinderen 6**

7. het volk mag weer naar huis

EZRA 1 T/M 6

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Na een periode van 70 jaar is de Babylonische ballingschap voorbij. Als men rekent vanaf de eersten die in ballingschap gingen (de wegvoering van Daniël en anderen in 606/605 voor onze jaartelling) tot de eersten die uit het land Sinear weer naar huis mochten (536 voor onze jaartelling) komt men precies aan 70 jaar. Ook als men aan de definitieve wegvoering denkt in 586 voor onze jaartelling, waarbij tevens de tempel volledig werd vernietigd, tot aan het herbouwd zijn ervan, telt men 70 jaar. Dat het volk zo lang in het buitenland zou moeten blijven, was door de profeten voorspeld (in het bijzonder door Jeremia). God had reeds aan Mozes laten weten dat het verkeerd zou aflopen met het volk van Israël als het zich niet zou houden aan het verbond dat God met hen had opgericht. In de loop der eeuwen hebben richters en later profeten ontelbare malen gepleit voor de terugkeer tot de zuivere en trouwe dienst ten aanzien van de God die het volk uit Egypte had gehaald. Er waren momenten van bezinning en berouw geweest, maar ook dieptepunten. Vooral de koningen van het Noordrijk maakten het bont en bleven ondanks alle waarschuwingen doorgaan met God de rug toe te keren.

In 722 voor onze jaartelling werd Israël in ballingschap weggevoerd door de Assyriërs. In Juda waren er meer "goede" koningen en duurde het tot 586 voor onze jaartelling. In dat jaar maakten de Babyloniërs een einde aan het koninkrijk Juda. God had ontelbare malen gewaarschuwd, maar blijkbaar had dit geen effect meer op het gevoel en geweten van het volk, zodat hij zich verplicht voelde het volk uit het heilige land te zetten om het tot inzicht te doen komen. In ballingschap kon het volk zitten nadenken over de onheuse manier waarop het God had behandeld, zijn naam door het slijk had gesleurd. Daar kon het tot berouw komen. De geschiedenis leert dat God het volk van Juda niet in ballingschap heeft gestuurd om het te vernietigen, maar juist om het weer terug te halen. In feite deed hij dit om het opnieuw te redden uit

het vreemdelingschap. God herhaalde daarmee als het ware de bevrijding uit Egypte.

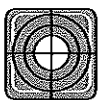
In ballingschap had het volk alle gelegenheid zich te bezinnen op de uitverkoren positie die het altijd had genoten. Daar in Babylonië kon het verlangen naar het "beloofde" land, waar het met en onder de hoede van God had geleefd. Om terug te kunnen gaan, was echter berouw en bekering nodig: in feite "ommekeer", een terug willen, een herstellen van wat fout was gegaan. Dit kon eigenlijk alleen maar door de terugkeer naar Gods wet (tora). Niet om deze naar de letter uit te leven, maar met het hart. God verwachtte een vernieuwd hart, een bekeerd hart, dat vol geloof en vertrouwen het weer op zich wilde nemen de tora van Mozes van God uit te leven.

Het boek Daniël leert de lezer door Daniël en zijn vrienden, dat zo'n leven van geloofsvertrouwen met overeenkomstige daden mogelijk was en volop de zegen van God kon veroorzaken. Wat deze jongens toonden en meemaakten, is niet slechts hun ervaring geweest, maar die van grote groepen uit het Judese volk in ballingschap. Daaraan kon God merken dat de tijd rijp was voor bevrijding en terugkeer. Het boek Ezra wil van die terugkeer vertellen. Een terugkeer die niet gemakkelijk was, maar de moeite waard voor iedereen die het avontuur van het geloof aandurfde. De eerste hoofdstukken van dat boek lichten de lezers in, voor welke soort problemen de terugkerenden kwamen te staan. Beladen met wijgeschenken (= giften van de Babylonische bevolking) en de teruggekregen tempelvoorwerpen (die Nebukadnessar in de tijd had buitgemaakt) vatten zij de terugtocht aan. Koning Kores (of Cyrus) wordt als de milde vorst geschilderd, die het werktuig van God was. Hij wordt in de bijbelboeken de "Gezalfde (Messias) des Heren" genoemd, omdat hij Jakob de vrijheid schenkt. Kort na hun aankomst herstellen zij het altaar van de Here God, zodat er weer offers aan God gebracht kunnen worden. Op die manier kon opnieuw verzoening voor de zonden plaatsvinden. Dit

was in de tijd van de ballingschap niet mogelijk geweest. Op grote Verzoendag was het klaar, zodat het in gebruik kon worden genomen. Daarna kwam de tempel aan de orde. Nadat het materiaal was verzameld, legde men in het voorjaar de eerste steen. De plattelandsbevolking bestond uit een vermenging van allerlei nationaliteiten, omdat de Assyrische koningen vele volksverhuizingen hadden uitgevoerd. Zo hadden allerlei andere nationaliteiten, die in het land waren komen wonen, zich vermengd met de weinigen die nog achter waren gebleven. Deze plattelandsbevolking bood de teruggekeerden aan te helpen met de bouw van

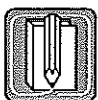
de tempel. De aanvoerders van de Judeeërs weigerden dit, omdat zij geen zuivere Israëlieten waren. De reactie was averechts. De plaatselijke bevolking probeerde toen de bouw te verhinderen, wat veel oponthoud en zelfs onderbreking van de werkzaamheden opleverde. Later op aandringen van de profeten Haggai en Zacharia begon men weer te bouwen en kwam de tempel in 515 voor onze jaartelling klaar. De eredienst kon weer op een volwaardige wijze plaatsvinden. Er wordt een Paasviering gehouden en een tempelinwijding. De TWEEDE TEMPELPERIODE was angebroken.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "het is fijn om weer thuis te zijn".

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Kores
ma eten, kleren, bekers, schalen
di terug, stad
wo 3.2.1.
do wel, niet, niet, wel
vr 1. Joden
2. Juda, reis, slecht, kapot, werk, knappen,
tempel
2. leertekst
Ezra 2:1 "ieder keerde terug naar zijn stad".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.7.3, 6.7.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.6.1).
2. inleiding
een foto van een overstroming.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S14, S16, T4,
figuren: 17, 21, 46, 51, 53, 54, 55, 56, 58,
59, 79, 88, 89, 90, 95, 102, 106, 106b, 119,
127, 153, 157, 171, 204, 242.
zandbak, blokken, stoet van mensen,
huizen, bomen, planten, mensen.
4. bespreking
werkboekje les 7, ingekleurde leertekstcirkel (6.7.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.7.2).
5. toepassing
geen.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert III, nr. 17, 26, 44
Sabbatliedjes 1, nr. 25.

D. VERTELLING

1. voor de mensen in Babylonië is het maar afwachten wat zij in hun eigen land zullen vinden. Bijna niemand weet meer iets van Israël uit eigen ervaring. Toch zijn er nog velen die gehoor geven aan de oproep om voor de Here God een huis te bouwen. Koning Kores is duidelijk een aanhanger van de God van Israël. Hij heeft er geld voor over om die God een gunst te bewijzen. Zo wordt het land Israël weer bewoond. Zoals we in de boeken kunnen lezen, blijken het lang niet allemaal Joden te zijn, die naar het land terug gaan. Velen hebben een gemengd huwelijk en al gauw ontstaat daar narigheid om.
Aan de kleuters en kinderen laten we slechts de fijne kant zien van een terugkeer naar een land, waar je eigenlijk thuis hoort.
2. bij de toepassing gaan we nader in op het doel: het is fijn om weer thuis te zijn. Leg duidelijk aan de kleuters en kinderen uit, wát het is, waardoor je je thuis het fijnste voelt. Misschien zijn er kleuters en kinderen, die niet bij hun ouders wonen. Vertel hen, dat thuis is, waar je je het prettigst voelt.
3. laat nog even het verschil (of de overeenkomst) zien tussen het eigen huis en het huis van God. Bespreek dit met de kleuters en kinderen.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukuntjongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“Tsjingelingeling”

*liedboekje:
“Elly en Rikkert III, nr. 44”*

3. gebed

Here, onze God, wij danken u voor de sabbat en voor de kerk. Wij zijn blij met de kindersabbatschool en met ons werkboekje. Help ons om er vanochtend een fijn uur samen met u van te maken. Amen!

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht*

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: vier Judese jongens komen in het Babylonische paleis

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zijn de vier mannen op dit plaatje (6.7.3)?
- bij welke koning wonen ze nu?
- waarom wonen ze bij koning Nebukadnessar?
- eten zij hetzelfde eten als de koning?
- mogen zij gezond eten bij de koning?

- waarom moeten de vier vrienden bij de koning komen (6.7.4)?
- zijn zij knapper dan de andere prinsen?
- wie heeft hen geholpen?
- wat hebben zij van God gekregen?

kijk naar de leertekstcirkel (6.6.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Daniël”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.7.3, 6.7.4 en 6.6.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert III, nr. 17

2. inleiding: de overstroming

a. vertelling

Vader praat aan de telefoon met oom Ben van de boerderij. “Ja, ja,” hoort Freddy vader zeggen. “Nu, dan moeten jullie maar zo lang bij ons komen.” Na een tijdje legt vader de hoorn neer. “Komen ze?” vraagt moeder. “Ja, vanmiddag,” knikt vader. “Kinderen, vanmiddag komen oom Ben en tante Anna hier logeren. Er is een grote overstroming. Hun boerderij staat nu al een meter (wijs hoogte aan) onder water. De koeien zijn al naar een andere boer gebracht. Oom en tante blijven bij ons logeren tot het water is gezakt.” ‘s Middags staan er twee logeerbedden in de woonkamer. Oom en tante hebben een grote koffer met kleren meegenomen. “Ik mis mijn koeien nu al,” klaagt oom Ben. “Och, och,” zucht tante Anna, “de stoelen drijven in de huiskamer, och, och.” “Mogen we gaan kijken?” roept Betty. “Nee, dat kan niet,” zegt tante Anna. “Jullie zouden zo verdrinken. Maar over een paar dagen is het water weer gezakt. Dan gaan we terug. Dan mogen jullie komen kijken, kinderen,” belooft tante. “We komen niet alleen maar om te kijken,” zegt vader. “We komen jullie helpen. Wat zal het een werk zijn om alles weer op te ruimen.”

b. liedje

“daar gaan we dan”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

een foto van een overstroming

kringgesprek:

- de boerderij is overstroomd. Wat zie je dan?

- wat gaat er allemaal kapot bij een overstroming?

- willen tante en oom wel terug?

Waarom? (het is hun eigen boerderij).

In het bijbelverhaal gaat het over het volk Israël dat eindelijk terug kan gaan naar hun land.

liedjesboek

Elly en Rikkert III, nr. 26

3. bijbelverhaal: de terugkeer van Babylon

a. koning Kores

Weet je nog van Daniël en zijn vrienden? Die waren naar een vreemd land gebracht. Nog veel meer mensen uit Israël waren daar naartoe gebracht. Die mensen wonen nu al heel lang in het vreemde land. De koning die daar nu regeert heet koning Kores. Hij heeft veel gehoord over de Here God. Ook heeft hij gehoord, dat er vroeger in Israël een tempel was, een huis van God. Koning Kores wil graag, dat dat huis van God weer wordt gemaakt. Dan kan iedereen daar weer tot God bidden.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

zandbak: inéén gestort huis van blokken, of

B.I.V. 62b, zonder 17, 21, 41, 51, 55, 79, 88, 90, 102, 119, 157, 214, 328.

(S7, S14, S16, 171, 204)

b. op weg

Koning Kores zegt tegen de mensen: "iedereen, die weer terug wil naar het land Israël, die mag er nu naar toe gaan. Daar mogen jullie weer het huis van God maken. Iedereen krijgt genoeg eten en kleren en geld mee. Niemand hoeft honger te lijden!"

De mensen zijn heel opgewonden. Stel je voor! Weer terug naar hun eigen land! Er zijn niet zo heel veel mensen meer, die zich nog kunnen herinneren hoe het land eruit zag. Ze zijn immers al zo lang in dit vreemde land. Toch willen een heleboel mensen er naar toe. Ze hebben veel van hun vader en moeder en opa en oma over hun land gehoord. Nu mogen ze er zelf naar toe! Daar gaat een hele stoet: mannen, vrouwen, kinderen en ook allerlei dieren. De koning heeft de mooie bekers en schalen, die vroeger in de tempel stonden, weer aan hen gegeven. Die kunnen ze weer opnieuw gebruiken als straks het huis van God weer is gemaakt!

materiaal:

zandbak, inééngestort huis van blokken, zandbakfiguren: stoet van mensen richting ingestort huis of

B.I.V. 62b met 127, 153, zonder 41, 214, 328.

(S7, S14, S16, 17, 21, 51, 55, 79, 88, 90, 102, 119, 127, 153, 157, 171, 204)

c. terug in eigen land

Eindelijk zijn ze in het land aangekomen: hun eigen land. Maar het ziet er niet zo mooi uit. De huizen zijn half afgebroken. Op de korenvelden staat geen koren. Ze zullen heel hard moeten werken om het land weer mooi te maken.

De huizen worden opgeknapt. En het land wordt weer goed gemaakt, zodat er koren en groente kan groeien.

Dan gaan ze beginnen aan het huis van God. De timmermannen en metselaars, de sjouwers en de bouwers, iedereen kan wel iets doen aan het huis van God.

materiaal:

zandbak, inééngestort huis van blokken, huizen, bomen, planten en blokken

of B.I.V. 62b, zonder 17, 21, 41, 51, 55, 79, 88, 90, 102, 119, 157, 204, 214, 328.

(S7, S14, S16, 171)

activiteit:

kleuters en kinderen maken samen de zandbak "mooi," het blokkenhuis wordt het huis van God.

d. twijfel en goedkeuring

Zo zijn de mensen nu al jaren bezig. In het verre vreemde land, waar ze een hele tijd hebben gewoond, zit nu een andere koning op de troon. Hij weet niet, dat zij van koning Kores toestemming hebben gekregen om het huis van God te bouwen.

Op een dag komt er een brief van die nieuwe koning. Daar staat in, dat hij wil, dat ze ermee ophouden. Ze moeten wachten met het bouwen. Wat gaat er nu gebeuren? De koning wil zelf uitzoeken, van wie ze de tempel mochten bouwen. Daarom gaat hij in dikke boeken lezen. Daar staat alles in over de koningen. Daar leest hij over koning Kores. Nu stuurt hij weer een brief. Daar staat in, dat ze weer mogen bouwen. En de koning geeft hen ook nog eens extra geld en stuurt mensen om hen te helpen.

materiaal:

zandbak, het gebouwde huis van blokken, huizen, bomen, planten

of B.I.V. 62b, zonder 17, 21, 41, 51, 55, 79, 88, 90, 102, 119, 157, 204, 214, 328.

(S7, S14, S16, 171)

e. feest

Alles is nu eindelijk klaar. Het huis van God is af. Het is niet zo mooi meer als vroeger. Toen was alles van goud. Daar hebben ze nu niet genoeg geld voor. Toch hebben ze hun best gedaan. Nu is iedereen blij. Ze gaan samen de Here God danken. Daarna hebben ze een fijn feest. Het is fijn om in het huis van God te zijn!

materiaal:

zandbak, het gebouwde huis van blokken, huizen, bomen, planten, mensen of

B.I.V. 54b zonder 311

(T4, 46, 53, 54, 56, 58, 59, 89, 95, 106, 106b, 242)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- Daniël en zijn vrienden woonden in het land Babel (zo)?
- is dat ver weg van Jeruzalem?

aan Kinderen:

- hoe heet de nieuwe koning?
- mag het volk terug naar Juda?
- is het volk benieuwd hoe Juda eruit ziet?

aan Kleuters:

- gaan de mensen allemaal op reis (ma)?
- is het een lange reis?

aan Kinderen:

- wat nemen ze allemaal mee?

aan Kleuters:

- hoe ziet hun land eruit als ze thuiskomen (di)?
- wat moeten de mensen allemaal doen? kijk maar op het plaatje?

aan Kinderen:

- waar gaan ze allemaal wonen?
- zijn ze terug in het land van God?

aan Kleuters:

- werken de mensen hard in hun eigen land (wo)?
- wat doen de vrouwen?

aan Kinderen:

- in welke volgorde horen de zinnen bij het opdrachtje?

aan Kleuters:

- zijn de mensen blij als alles klaar is (do)?
- wie bedanken ze?

aan Kinderen:

- is het huis van God wel of niet klaar?
- is het niet of wel zo mooi als vroeger?
- is nu alles wel of niet van goud?
- hebben de mensen wel of niet hun best gedaan?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.7.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Ezra 2:1.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- welk houd je over bij oefening 1 op je werkblad?
- hoe heb je de woorden ingevuld bij oefening 2?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.7.1, voorgeknipte
6.7.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.7.1
ophangen, 6.7.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“daar gaan we dan”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert III, nr. 26*

5. toepassing: laat zien dat je blij bent

a. activiteit

Vanmorgen gaan we spelen alsof we thuiskomen van een padvinderskamp, een schoolkamp of een logeerpartij bij oom en tante.

Laat de volgende handelingen uitbeelden.

Hoe de kinderen reageren als ze hun ouders weer terug zien.
Hoe ze elkaar begroeten, kussen en dat ze vertellen hoe het is geweest. Uiteindelijk moet heel duidelijk worden gemaakt dat iedereen toch het liefst in zijn eigen bed slaapt.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen*

b. kringgesprek

- vond je het makkelijk of moeilijk om dit na te spelen?
- ben je wel eens weg geweest van huis?
- hoe was dat?
- hoe was het toen je weer thuis kwam?
- wat vond het volk van God ervan weer naar hun eigen land terug te gaan?
- was hun land nog even mooi?
- maakte het wat uit dat hun land niet zo mooi meer was?
- wat vonden ze het belangrijkste?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

C.SLUITING

1. liedje

“daar gaan we dan”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert III, nr. 26*

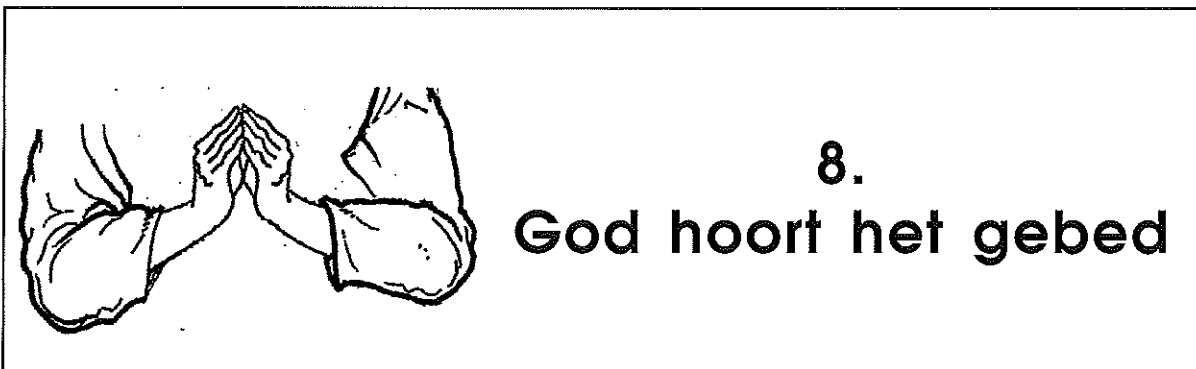
2. gebed

Heer onze God wij loven u omdat u zo goed voor uw volk Israël hebt gezorgd. Zij waren ver van huis en u heeft ze terug naar huis gebracht. Breng ons alstublieft ook weer naar huis als we wel eens verloren lopen of ons huis niet kunnen terugvinden. Het is fijn om steeds thuis te komen. Dit vragen we u in de naam van Jezus.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

LUCAS 1:5-26, 57-80

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Drie van de vier evangelisten beginnen hun verhaal met de persoon van Johannes de Doper. Lucas vertelt zelfs de geboorte van Johannes en wat eraan vooraf gaat. Dat alleen al geeft aan dat de Doper niet weg te denken valt uit het verhaal van het evangelie. En terecht, want hij is de voorbereider van de Messias uit Nazaret! Lucas introduceert in het begin van zijn evangelie de beide ouders van Johannes, Zacharias en Elisabet. Beiden zijn van priesterlijke afkomst, zij het uit een verschillende lijn. Zacharias is een priester in actieve dienst. Hij behoort tot één van de vierentwintig priesterlijke afdelingen (elk van 300 priesters) in Judea en Galilea. Elke week deed één van dezen dienst in de tempel. Zodoende had elke groep tweemaal per jaar dienst, afgezien van hun aanwezigheid en hun bijdrage tijdens de drie grote feesten. Zo'n wekelijkse afdeling bestond uit zes dagelijkse afdelingen van vijftig priesters. Op sabbat werden ze allen ingeschakeld. Omdat niet alle vijftig priesters dezelfde taken konden uitvoeren, werd er om een aantal taken geloot. Eén van die taken was het brengen van het reukoffer in het heilige. Dit beschouwde men als een hele eer. Op de dag dat zijn afdeling van dienst was, viel het lot op Zacharias. Lucas vertelt dan haarfijn wat er in het heilige voorviel (1:8-23). Zacharias krijgt een gezicht en hoort dat hij vader zal worden. Klaarblijkelijk had hij allang gebeden, want hij was al oud en de boodschapper van God zei tegen hem dat zijn gebed door God verhoord was. Ook wordt hem de naam aangeduid van het kind (1), zijn taak (2) en de uitwerking van zijn optreden op het volk (3) en zijn relatie tot God (4).

1. Johannes = "De Here (JHWH) is genadig.
2. Hij moet zich onthouden van wijn en sterke drank.
3. a. Velen zullen zich over zijn geboorte verblijden.
b. Velen zal hij bekeren tot de Here hun God.
c. Hij zal het volk voorbereiden.
d. Hij zal groot zijn voor de Here.

- e. Met de HEILIGE GEEST VERVULD WORDEN.
- f. Hij zal in de geest en de kracht uitgaan.

Zacharias is verbouwereerd. Hij voert aan dat hij en zijn vrouw op hoge leeftijd zijn gekomen en vraagt zich af hoe hij te weten zal komen of dit wel echt allemaal waar is. Dan introduceert de hemelse boodschapper zich bij hem. Het is Gabriël, één van de belangrijkste engelen, die hem deze blijde gebeurtenis van Godswege komt melden. Zacharias ontvangt een teken, dat tegelijk een soort straf is, omdat hij heeft getwijfeld aan de woorden van God. Had hij niet van de ervaring van Abraham kunnen leren, dat niets onmogelijk is voor God? Tot aan de geboorte zal hij niet kunnen spreken. Na dit voorval wordt Elisabet zwanger. Dit moet een zeer ingrijpend gebeuren zijn geweest, want ze onttrekt zich aan de buitenwereld. Dat ze geen kinderen kon krijgen, gold in de ogen van de mensen in die tijd als een vloek van God. Een kind krijgen op zeer oude leeftijd moet op z'n minst bijzonder zijn overgekomen. In haar zwangerschapsperiode krijgt ze haar nicht Maria op bezoek, die zelf net zwanger is. Lucas vertelt, dat bij die gelegenheid Elisabet VERVULD WERD MET DE HEILIGE GEEST. De geboorte vindt plaats en vele mensen zijn blij met Elisabet en Zacharias. Toch doet zich een incident voor tijdens de besnijdenis. Iedereen verwacht dat ze het jongetje een naam zullen geven, ontleend aan de familie, maar niets daarvan. Elisabet houdt het op de naam, die Gabriël had genoemd en Zacharias schrijft - nadat men hem erom had gevraagd - diezelfde naam op. Daar kon men met zijn verstand niet bij, maar beiden blijven voet bij stuk houden. De stomheid van de priester is meteen over. In feite kan dit als een soort beloning op zijn gehoorzaamheid ten aanzien van God worden beschouwd. Hij had inderdaad zijn zoontje Johannes (in het Hebreeuw Jochanan) genoemd. Zo gauw hij weer praten kan, spreekt hij profetische woorden. Ook hier wordt vermeld dat ook Zacharias VERVULD WORDT MET DE HEILIGE GEEST;

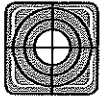
zodat het trio: Johannes - Elisabet - Zacharias compleet is. Dit is een bijzondere familie. Niet alleen had Lucas in het begin al gezegd, dat beide oude mensen; RECHTVAARDIG waren voor God, naar ALLE GEBODEN EN EISEN leefden en ONBERISPELIJK waren. Voortreffelijk en voorbeeldige ouders zullen dan ook een voortreffelijke en voorbeeldige zoon krijgen. God wil zich door middel van zijn Geest met alle drie deze mensen verbinden. Johannes wordt dan wel geen priester zoals zijn vader, maar een priester van een bijzonder formaat:

hij zal:

1. een profeet van de Allerhoogste zijn,
2. de weg van de Messias voorbereiden en
3. het volk kennis van heil in de vergeving van zonden brengen.

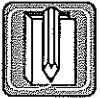
Men zou kunnen zeggen, dat Johannes een super-priester wordt. Gesterkt door de Geest van God groeit het kind op. Niet de tempel maar de woestijn is zijn woon-verblijfplaats in afwachting van de grote dagen van zijn optreden.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "vertel God wat je nodig hebt".

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden

zo nee, nee
ma priester, kruiden, ruiken
di fout, fout, juist
wo hij moet het opschrijven,
ik zou het ook opschrijven.
do Johannes
vr 1. een engel,
2. oud,
3. niets,
4. Johannes.

2. leertekst

Lucas 1:13 - "God heeft uw gebed verhoord".

C. MATERIAAL

1. terugblik

twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.8.3, 6.8.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.7.1).

2. inleiding

foto van een aap en een mens.

3. bijbelverhaal

viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: T3, T4,
figuren: 9, 17, 37, 38, 63, 94, 106, 106a,
111, 199, 227, 230, 232, 240.
plaatjes van een baby, ouders, grootouders,
(uit tijdschriften e.d.), wierookstokje, lucifers.
schoolbord met krijt of groot vel wit papier met viltstift.

4. bespreking

werkboekje les 8, ingekleurde leertekstcirkel (6.8.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.8.2).

5. toepassing

papier en pen.

6. liedboekjes

Elly en Rikkert I, nr. 6
Elly en Rikkert III, nr. 26, 44
Sabbatliedjes I, nr. 25.

D. VERTELLING

1. het Nieuwe Testament begint meteen met een wonder: de geboorte van een kind aan twee bejaarde mensen! Het verhaal doet denken aan het verhaal van Abraham en Saraï. In dit verhaal is het Saraï die niet gelooft, in het verhaal van vandaag is het Zacharias die niet gelooft.
2. het brengen van het reukoffer wordt in de les omschreven door: zorgen voor een heerlijke geur in de tempel. Het is zeer aan te bevelen een stokje wierook mee te nemen en te branden. Dit is eigenlijk de enige manier om de kleuters en kinderen dit reukoffer duidelijk te maken.
3. het sprakeloos staan van Zacharias is duidelijk tweeledig. Hij is er sprakeloos van, omdat hij dit nooit meer had verwacht; hij is sprakeloos dat wil zeggen zonder spraakvermogen, doordat hij niet heeft geloofd, wat de engel vertelde.
4. misschien vindt u de omschrijving van de zwangerschap van Elisabet te plastisch uitgedrukt. Dan kunt u in andere bewoordingen aangeven, dat er al gauw een kindje zal komen!
5. laat in het kringgesprek van de toepassing duidelijk uitkomen wat nu eigenlijk vragen om goede dingen is. Vragen om een stuk speelgoed is niet verkeerd! Er zijn echter duidelijk verschillen tussen dingen die echt nodig zijn en dingen die het leven prettiger maken.
6. de echte betekenis van het woord 'engel' is 'boodschapper (van God)'. Iemand die iets namens God komt vertellen. Daarom spreken we over de boodschapper en de man.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Tsjingelingeling”

liedboekje:
“Elly en Rikkert III, nr. 44”

3. gebed

Lieve Heer, wij vragen u God of u met uw liefde in onze kindersabbatschool wilt wonen. Help ons om goed te luisteren, te zingen en te bidden. Wij weten dat u een heel groot oor heeft en dat u ons ook kunt horen. Help ons dat ook wij onze oren gebruiken om goed naar het bijbelverhaal en naar u te luisteren. Dan kunnen we doen wat u ons zegt. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de terugkeer van Babylon

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- in welk land woonden Daniël en zijn vrienden (6.8.3)?
- hoe heet de nieuwe koning van Babel?
- wat zegt koning Kores tegen het volk?
- is het volk blij dat ze weer naar huis mogen?
- zijn ze benieuwd hoe het land Juda eruit ziet?

- hoe ziet het land eruit als ze thuis komen (6.8.4)?
- willen de mensen alles weer opknappen?
- gaan de mannen nieuwe huizen bouwen?
- en wat doen de vrouwen?
- wat willen ze nog meer mooi maken?
- wordt alles net zo mooi als vroeger?
- hebben de mensen hun best gedaan?
- zijn de mensen blij dat ze weer thuis zijn?
- zijn wij ook blij als we weer thuis komen?

kijk naar de leertekstcirkel (6.7.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“daar gaan we dan”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.8.3, 6.8.4 en 6.7.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert III, nr. 26

2. inleiding: vadertje en moedertje spelen

a. vertelling

Freddy en Betty spelen vadertje en moedertje. ‘Alsjeblieft moeder, hier is een kopje thee’ zegt vader. ‘Dank je wel, man,’ zegt moeder. Samen drinken ze gezellig thee. Dan pakt moeder een groot kussen. Dat stopt ze onder haar bloes. ‘Zo wat heb jij een dikke buik zeg,’ zegt vader. ‘Ik krijg een baby,’ zegt moeder trots. ‘Geef me nog maar een kopje thee, man.’ ‘Vrouw, blijf jij maar lekker zitten. Ik ga de afwas wel doen,’ belooft vader. Als vader Freddy de afwas doet, haalt moeder Betty het kussen onder haar bloes vandaan. Ze pakt haar liefste speelgoed: een aapje. Betty legt het aapje in de poppenwieg. ‘Vader, kijk eens wat een mooie baby!’ Freddy kijkt in de wieg. ‘Wat een rare snuit heeft die baby. En wat een grote flap-oren. En wat een haren overal. En ... en een staart. Ha, ha, ik heb nog nooit zo’n rare baby gezien,’ lacht Freddy. ‘Nee maar, maar dat is wel mijn kind hoor,’ roept moeder (zogenaamd) boos. ‘Je mag mijn baby niet uitlachen. Straks gaat de baby huilen.’ ‘Mensen krijgen toch geen aapjes-baby. En apen krijgen geen mensen-baby,’ zegt Freddy. ‘O nee?’ vraagt Betty verbaasd. ‘Nee, natuurlijk niet,’ zegt Freddy. ‘Dat heb ik nog nooit gezien.’

b. liedje

“als je bidt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

foto van een aap en een mens

kringgesprek:

- wie wil er later zelf kinderen?
- hoeveel kinderen wil je?
- hoe oud ben je dan ongeveer?
- krijgen oude mensen nog een baby?

In het bijbelverhaal gaat het over een oude man en vrouw die nog wel een baby krijgen: een bijzondere baby.

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 6

3. bijbelverhaal: aankondiging en geboorte van Johannes

a. Zacharias en Elisabet

Er woonden eens twee mensen in een stadje in Israël. Ze heetten Zacharias en Elisabet. Het waren al oude mensen. Bijna iedereen op hun leeftijd is dan al opa en oma. Zij hebben helemaal geen kinderen en daarom ook geen kleinkinderen. Dat is heel verdrietig voor hen. Ze hebben vaak aan God gevraagd om zo'n lief klein kindje te krijgen. Ze willen er graag voor zorgen, maar nu zijn ze al oud. Nu komt er vast geen kindje meer!

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
plaatjes van een baby, ouders, grootouders, (uit tijdschriften e.d.)*

b. Zacharias in de tempel

Zacharias is een priester. Er zijn een heleboel priesters. Daarom moeten ze om beurten in de tempel werken. Dan mag de priester, die aan de beurt is, ervoor zorgen, dat er een heerlijke geur in de tempel komt. Dat is een geschenk van de priester aan de Here God. Vandaag is Zacharias aan de beurt. Hij heeft er speciale kleren voor aangetrokken. Het is een fijne dag voor hem.

*materiaal:
wierookstokje, lucifers
B.I.V. 77a zonder 9
(T3, T4, 37, 240)*

c. in de tempel

Zacharias wil net de lekkere geur aansteken als hij opeens iemand in de tempel ziet staan. Er komt nooit iemand in de tempel. Daar mag alleen de priester komen, die aan de beurt is. Zacharias schrikt. Dan ziet hij dat het een boodschapper van God is. Die man begrijpt wel, dat Zacharias van hem schrikt. "Je hoeft niet bang te zijn.", zegt hij. Hij heeft Zacharias iets belangrijks van God te vertellen. "God heeft wel gehoord hoe graag jullie een kindje willen hebben. Over een tijdje zullen jullie echt een kindje krijgen. Dat kindje zal ervoor zorgen, dat een heleboel mensen weer naar de Here God gaan luisteren!"

*materiaal:
B.I.V. 77a
(T3, T4, 9, 37, 240)*

d. Zacharias is sprakeloos

Zacharias hoort wat de boodschapper van God tegen hem zegt, maar hij kan het niet geloven. Elisabet en hij zijn immers al zo oud! Oude mensen krijgen toch geen kinderen meer? De man ziet wel, dat Zacharias hem niet wil geloven. Hij zegt tegen hem: "Zacharias, van nu af zul je niet meer kunnen praten. Pas als het kindje geboren is, zul je weer kunnen praten." De boodschapper van God zegt nog tegen hem, dat hij het kindje Johannes moet noemen. Dan is de man weg. Zacharias maakt zijn werk af in de tempel. Dan moet hij tegen de mensen die op het plein voor de tempel staan iets zeggen. Maar hij kan niets zeggen! De mensen zien, dat Zacharias iets heeft gezien in de tempel. Hij kan alleen naar hen wenken. Nog een paar dagen moet Zacharias in de tempel werken. Dan gaat hij terug naar huis. Wat zal Elisabet zeggen!

*materiaal:
schoolbord met krijt of groot vel wit papier met viltstift
kringsprek:
- hoe kan je iemand iets vertellen als je niet kunt praten?
- ken je iemand die niet kan praten?
activiteit:
Leid(st)er laat zien hoe je woorden op kan schrijven en tekeningen kan maken om iets te vertellen. Laat één van de kleuters/kinderen een woord uittekenen.*

e. Johannes wordt geboren

Elisabet voelt op een dag dat zij een kindje in haar buik heeft. Het kindje gaat een beetje bewegen. Wat zijn Elisabet en Zacharias blij! De boodschapper van God heeft toch gelijk gehad! Na een hele tijd wordt het kindje geboren. Het is een jongetje, precies zoals de boodschapper het had gezegd. Iedereen die het hoort is erg blij voor hen. Wie had dat ooit kunnen denken? Het kindje moet ook een naam hebben. De burens en de familie komen op bezoek. "Hoe gaat het jongetje heten?" vragen ze. Elisabet zegt: "Johannes". Waarom moet hij Johannes heten? Zo heet toch niemand in de familie? In de tijd van Zacharias gaven ze altijd de naam van iemand van de familie. Dan werd je net zo genoemd als je vader of moeder of opa of oma. Daarom vinden de mensen het ook zo gek, dat Elisabet het kindje Johannes wil noemen! Ze gaan het aan Zacharias vragen: Johannes, schrijft Zacharias op. Op hetzelfde moment kan hij weer praten! Zacharias dankt

*materiaal:
B.I.V. 77b
(17, 38, 63, 94, 106, 106a, 111, 199, 227, 230, 232)
activiteit:
- ben jij naar een familielid of een andere bekende vernoemd?
- ken je mensen die precies hetzelfde heten?*

God voor zijn zoon. Hij heeft goed naar de boodschapper van God geluisterd. Als Johannes later groot is zal hij veel mensen vertellen van God!

4. bespreking

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zijn de oude man en vrouw op dit plaatje (zo)?
- hebben zij ook kinderen?
- wat vragen ze elke dag aan God?

aan Kinderen:

- hoort God hen niet?
- zijn ze blij dat ze nu geen kinderen hebben?

aan Kleuters:

- waar is Zacharias op dit plaatje (ma)?
- bij wat voor altaar staat hij hier?

aan Kinderen:

- wat is Zacharias van beroep?
- waar maakt hij een offer van?
- gaat het dan lekker ruiken in de tempel?

aan Kleuters:

- waarom schrikt Zacharias op dit plaatje (di)?
- wie staat daar bij hem?
- wat zegt de boodschapper van God?

aan Kinderen:

- krijgt Elisabet een dochter?
- krijgt Zacharias een zoon?
- heeft God hun gebed verhoord?

aan Kleuters:

- wat wil Zacharias duidelijk maken op dit plaatje (wo)?
- waarom kan hij niet meer praten?

aan Kinderen:

- kan hij nu nooit meer praten?
- hoe moet Zacharias dat nu doen?
- hoe zou jij het doen?

aan Kleuters:

- van wie is de baby op dit plaatje (do)?
- zijn ze blij dat ze een baby hebben?

aan Kinderen:

- hoe heet de baby van Zacharias en Elisabet?
- wat gebeurt er met Zacharias?
- wie bedanken ze voor de baby?
- waarom is het een bijzondere baby?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.8.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 1:13.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- welke tekeningen heb je bij welk verhaaltje geplakt op je werkblad?
- wat zijn de goede antwoorden?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.8.1, voorgeknijpte
6.8.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.8.1
ophangen, 6.8.2 uitdelen en op
plakken*

- c. liedje
"als je bidt"

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 6*

5. toepassing: bidden

- a. kringgesprek
In het verhaal hebben we gezien hoe Zacharias en Elisabet elke dag bidden om een kind.
- tot wie bad Zacharias?
- werd het gebed van Zacharias meteen verhoord?
- weten jullie wat bidden is?
- bidden jullie zelf ook?
- wat vraag je dan aan God?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

- b. activiteit
Praat met de kinderen over iets actueels waar voor gebeden kan worden (in de gemeente of wereld). Stel samen een gebed op en schrijf het op.
Bid dan samen dat gebed met de kinderen.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
papier en pen*

C.SLUITING

1. liedje
"als je bidt"

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 6*

2. gebed

Dank u God dat wij met u mogen spreken en dat we u mogen vertellen wat we nodig hebben. Dank u God dat u ons hoort en naar ons luistert. Zo kunnen wij iedere keer tot u bidden als we iets aan u willen vertellen of iets aan u willen vragen. Wij weten dat u alles kunt horen en dat u ook graag voor ons wil zorgen. U bent echt een lieve God. Dank u wel, amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

LUCAS 2:40-52

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het evangelie van Lucas begint met de aankondiging van de geboorte van Johannes (1:2-25) en Jezus (1:26-38). Beide worden gevolgd door de reacties van hun moeders (1:24 en 39-56),

Hierna komen de geboorten zelf aan de orde. Bij baby Johannes (1:57-66) wordt die gezongen door Zacharias de priester (1:67-80) en bij Jezus (2:1-7) door een grote hemelse legerwacht (2:8-20).

Het kind Johannes wordt besneden (1:59), groeit open wordt door de Geest versterkt (1:80) waarna hij tot zijn optreden in de woestijn verblijft (1:80).

Lucas volgt hetzelfde schema bij Jezus: besnijdenis (2:21-39), opgroeien onder Gods genade (2:40-52), doop (3:1-20) en zijn voorbereiding in de woestijn, voorafgaande aan zijn dienstwerk (4:1-13). Hiermee is Jezus' optreden met dat van Johannes verbonden. Vanaf het begin bemoeit God zich met hun beider levens totdat zij het evangelie beginnen te brengen (3:18 en 4:18). De tempel wordt daarbij de ontegenzeggelijke achtergrond. Johannes; ouders zijn van het priesterlijk geslacht (1:5), de aankondiging vindt plaats in de tempel (1:5-25) evenals het profeteren van Zacharias bij de besnijdenis (1:57-80). Bij Jezus' besnijdenis treedt een profetes in de tempel op (2:22-39), waar hij ook als twaalfjarige het paasfeest viert (2:40-52). Woorden van verlossing klinken bij beide door God gezonden tot heil van Israël en de volken (1:77 en 2:32).

Tegen deze achtergrond dient Jezus' optreden als twaalfjarige in de tempel te worden geschetst (2:42-50). De woorden ervan doen sterk denken aan het verhaal uit 1 Samuël 2, waarin de geboorte van het opgroeien van Samuël wordt verteld.

21 de jonge Samuël groeide intussen op bij de Here.
22-25 het optreden van de vader Eli ten aanzien van de wandaden van zijn zonen met het,

- a. WAAROM doet gij dergelijke dingen ...?
b. Het gehele volk spreekt over hun wandaden.
c. Zij luisterden niet naar hun vader.
- 26 Maar de jonge Samuël nam toe in aanzien en gunst, zowel bij de Here als bij de mensen.
- 40 Het kind (Jezus) groeide op en werd krachtig en het werd vervuld met wijsheid, en de genade GODS was op hem.
- 41-51 Het optreden van de ouders Jozef en Maria ten aanzien van de afwezigheid van Jezus.
a. WAAROM hebt gij ons dit aangedaan?
b. Allen nu waren verbaasd over zijn verstand ....
c. En hij was hun onderdanig.
- 52 En Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij GOD en mensen.

Eli's zonen geven het slechte voorbeeld. Zij gehoorzamen noch hun vader, noch de Here God en zijn daarom dus niet waardig voor het dienstwerk voor het volk. De kleine Samuël wordt in hun plaats aangesteld, hoewel hij niet van priesterlijke afkomst is. Hij treedt in de voetsporen van de priester Eli.

De zoon van Jozef en Maria steekt daar schril bij af. Hij is ook niet van priesterlijke afkomst. En hoewel hij zich eerst aan het ouderlijk gezag lijkt te onttrekken, blijkt dit niet het geval te zijn. Zijn aandacht voor God eist hem in de tempel volledig op. Daarna gaat hij weer met zijn ouders mee en is hun gehoorzaam. Lucas legt de accenten op een prachtige wijze: deze van God gezondene dient zowel zijn hemelse Vader als zijn aardse vader en moeder. Zo kan hij ook in genade toenemen (2:52). Lucas toont dus dat Jezus wordt als een Samuël die Eli opvolgt, die geen van de woorden van de Here ter aarde laat vallen (1 Samuël 3:19-4:1) en die getuigt van een voorbeeldig dienstwerk (1 Samuël 12:1-5).

Jezus wordt de opvolger van de priester Johannes en treedt in de voetsporen van Samuël.

Het is een sober verhaal met de nadruk op de vroomheid van Jozef en Maria, die jaarlijks het paasfeest vieren te Jeruzalem. Bovendien doen zij dit gedurende de volle zeven dagen, terwijl slechts twee dagen verplicht waren. Jezus overtreft hun vroomheid omdat hij er nog drie dagen aan toevoegt.

Zijn ouders zijn al een dagreis (20-30 km) verwijderd van Jeruzalem, als zij zijn afwezigheid ontdekken. Dan moeten ze terug en zoeken ze tot ze hem op de derde dag aantreffen in de tempel (hoogstwaarschijnlijk in de zuilengalerij). Daar zit hij aan de voeten van zijn leraren die eveneens naar joods gebruik op de grond hebben plaatsgenomen. Hij geeft antwoorden op hun vragen. Hij volgt er les en blijkt een uitzonderlijk leerling te zijn. Lucas vertelt het dus heel anders dan de populaire weergave die de twaalfjarige Jezus te midden van de leraren plaatst aan wie hij zelf lesgeeft. Op dertienjarige leeftijd doet een joodse jongen zijn intrede

in zijn religieuze gemeenschap en wordt hij als rijp aangezien. In Jezus' tijd lag dit op twaalf jaar. In dat levensjaar onderwerpen zij hun leven aan hun God, Koning en Vader. Later wordt zo'n jongen 'bar mitzwah', of 'zoon van de wet' genoemd. Jezus bewijst deze onderwerping door het bezig zijn met de dingen van zijn Vader. Dit soort taal hoort bij de bar-mitzwahceremonie. Bij Jezus klinkt echter ook zijn messiaans bewustzijn mee. De tegenstelling tussen 'uw vader en ik zoeken u met smart' en 'ik moet bezig zijn met de dingen mijns Vaders' (de hoofdletter is door de vertalers aangebracht) spreekt boekdelen. Bij hem gaat 'zijn Vader' voor op zijn vader en moeder. Toch gaat hij gehoorzaam met hun mee. Zijn ouders moeten zijn gehoorzaamheid ten aanzien van hen begrijpen binnen het kader van zijn persoonlijke relatie met God. Zo doet Hanna bewust afstand van Samuël. Ook staat ze hem af aan de tempel en daarmee aan God (1 Samuël 1 en 2). De ouders van Jezus begrijpen nog niet volledig dat hun zoon die keuze zelf maakt. Zo maakt hij een begin om zich los te maken van zijn ouders en om zijn leven aan God te wijden.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "houd je bezig met de dingen van mijn Vader".

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo ja, nee, ja
ma Jeruzalem, zeven dagen, huis
di is niet bij
wo drie
do "ik moet zijn waar mijn vader is"
vr de vijf verschillen zijn:
  - waterfles van Jozef
  - buidel van Maria
  - baard middelste man
  - mannen rechts boven
  - vogeltjes

groen = Jeruzalem, paasfeest, een week, huis, tempel, meesters, knap.
rood = Nazaret, kerstfeest, een dag, de winkel, kerk, bakkers, klein.

- leertekst
Lucas 2:49 - "ik moet zijn waar mijn vader is" (GNB).

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.9.3, 6.9.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.8.1).
- inleiding
iets museum-achtigs, foto van een skelet dino (figuurzaagmodel).
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S14, S18, T4.
figuren: 21, 23, 38, 57, 59, 87, 89, 90, 102, 108, 110, 115, 195, 199a, 204.
Landkaart van Israël.
- bespreking
werkboekje les 9, ingekleurde leertekstcirkel (6.9.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.9.2).
- toepassing
geen.

- liedboekjes

Elly en Rikkert I, nr. 6
Elly en Rikkert III, nr. 44
Nieuwe Bijbelse liedjes voor peuters en kleuters, nr. 30
Sabbatliedjes I, nr. 25.

D. VERTELLING

- de inleiding geeft achtergrond informatie over de plaats waar het verhaal zich afspeelt. In dit geval de (tempel) school.
- zorg ervoor dat uw materiaal klaar staat. Gebruik verschillende materialen.
- laat het doel van de les duidelijk uitkomen. Jezus was niet ongehoorzaam aan zijn ouders. Hij wilde zijn hemelse vader dienen.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukuntjongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Tsjingelingeling”

liedboekje:
“Elly en Rikkert III, nr. 44”

3. gebed

Lieve Vader, sla op ons acht en houd gij in onze kindersabbatschool de wacht. Wees onze koning, wees onze meester die ons wijst wat we moeten doen. We doen ons hart voor u wijd open. Spreek tot ons hart om ons te helpen goed naar het bijbelverhaal over Jezus, die twaalf jaar oud was, te luisteren. Amen!

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: aankondiging en geboorte van Johannes

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zijn de man en vrouw op dit plaatje (6.9.3)?
- hebben zij kinderen?
- wat vragen zij elke dag aan God?
- wat was Zacharias van beroep?
- wat gebeurde er op een dag in de tempel?
- wat beloofde de boodschapper van God aan Zacharias?
- wat zou hij tot die tijd niet kunnen doen?

- van wie is de baby op dit plaatje (6.9.4)?
- zijn Zacharias en Elisabet blij met hun zoon?
- wie bedanken ze hiervoor?
- hoe noemen zij hun zoon?
- weten jullie nog waarom Johannes zo bijzonder was?

kijk naar de leertekstcirkel (6.8.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“als je bidt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.9.3, 6.9.4 en 6.8.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 6

2. inleiding: het museum

a. vertelling

Vader, moeder, Betty en Freddy en Robert zijn in een museum. Overal staan kasten van glas. In de kast liggen oude dingen: oude kopjes, oude vazen, een oude ring van echt goud ... Moeder wijst een ketting aan. ‘Die is heel oud,’ zegt ze, ‘dat staat op het kaartje ernaast. Al 2000 jaar oud. ‘Van wie is nu die ketting?’ vraagt Betty. ‘Nu is de ketting van het museum. Misschien heeft iemand de ketting gevonden toen hij in de tuin aan het werk was.’ Freddy en Betty wandelen verder. Wat is er veel te zien. Ze kijken hun ogen uit. Hier staan opgezette dieren. En daar staat een heel groot skelet van een dinosaurus. ‘Tjeempie!’ roept Freddy, ‘ze hebben alle botten en benen aan elkaar gemaakt.’ ‘Misschien loopt hij zo weg,’ giechelt Betty. Freddy en Betty zien overal leuke dingen. En rare dingen. En mooie dingen. Ze dwalen verder en verder het museum in. ‘Zeg Louise,’ zegt vader tegen moeder, ‘ik mis Betty en Freddy. En ik wil eigenlijk nu wel naar huis.’ ‘Laten we bij de uitgang maar op hen wachten,’ zegt moeder. ‘Ze zullen zo wel komen.’ Vader, moeder en kleine Robert wachten. En wachten. En ... wachten! En dan, na een uur, komen Freddy en Betty er aan. ‘Waar blijven jullie toch zo lang?’ roept vader. ‘Het is hier zo leuk,’ zegt Betty, ‘Ik wil hier heel vaak naar toe.’ ‘Ik zou hier wel altijd willen blijven,’ zegt Freddy.

b. liedje

“Jezus in de tempel”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

iets museum-achtigs ; foto van skelet dino (figuurzaagmodel)

kringgesprek:

- wat zie je in een museum?
- mag je de dingen aanraken?
- wat mag je wel?
- vinden Betty en Freddy het museum leuk?
- wat wil Freddy?

In het bijbelverhaal gaat het over Jezus die heel graag ergens is.

liedjesboek

Nieuwe Bijbelse liedjes voor peuters en kleuters, nr. 30

3. bijbelverhaal: de twaalfjarige Jezus in de tempel

a. Jozef en Maria gaan met Jezus op reis naar Jeruzalem.

Over een paar weken is het paasfeest. Dan willen Jozef en Maria naar de tempel in Jeruzalem. Dat doen ze elk jaar. Jezus mag ook mee. Hij is nu twaalf jaar. Als je twaalf bent, dan ben je al een grote jongen. En grote jongens mogen mee naar de tempel. Jezus vindt het heel fijn om mee te gaan. Het is wel ver lopen. Het duurt vast meer dan een week. Maar onderweg kun je fijn spelen en praten. En nieuwe vriendjes maken.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele ver-
haal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

*B.I.V. 124a met 87, 89, 102, 108,
110, 115 zonder 1,
(S7, S14, S18, 21, 87, 89, 90,
102, 108, 110, 115, 195, 199a,
204)*

Landkaart van Israël

b. Jezus is zoek

Als het feest voorbij is, gaan ze weer terug. Wat zijn er veel mensen op straat! Iedereen gaat weer naar huis. Jozef en Maria lopen er ook tussen. Ze praten met mensen uit hun dorp. Opeens zegt Maria: "waar is Jezus eigenlijk?" "Ik weet het niet," zegt Jozef. "Hij zal wel bij zijn vriendjes zijn". Ze lopen weer verder. Maar Jezus komt maar niet. "Nu is Jezus er nog niet", zegt Maria na een poosje. "We moeten hem gaan zoeken, Jozef." "Kom", zegt Jozef, "dan gaan we terug". "Heb jij onze Jezus gezien?" vragen ze aan een jongen. "Nee mevrouw, nee meneer". Weet jij waar onze Jezus is?" vragen ze aan een meisje. Niemand weet het.

materiaal:

*B.I.V. 124a met 87, 89, 102, 108,
110, zonder 1
(S7, S14, S18, 21, 87, 89, 90,
102, 108, 110, 195, 199a, 204)*

c. terug naar de tempel

"Ik dacht dat Jezus met ons was meegelopen", zegt Maria. "Maar hij is nergens te vinden. Laten we terug gaan naar Jeruzalem. Ze zoeken Jezus in de straten. Maar ze vinden hem niet. Ze zoeken wel drie dagen. Waar is Jezus toch? Ze komen bij de tempel. Zou Jezus hier zijn? Ze zoeken op het plein. Ze roepen zijn naam: Jezus!

materiaal:

*B.I.V. 124a met 87, 89, 102, 108,
110, 115 zonder 1, 115
(S7, S14, S18, 21, 87, 89, 90,
102, 108, 110, 195, 199a, 204)*

d. Jezus in de tempel

De meesters in de school van de tempel praten met Jezus. Jezus luistert naar hen en hij stelt hen vragen. En de meesters stellen vragen aan Jezus. Jezus geeft antwoord. "Heel goed", zeggen de meesters, "wat is hij verstandig". Ze zijn er verbaasd over.

materiaal:

*B.I.V. 81b
(T4, 23, 38, 57, 59, 115)*

e. gevonden

Plotseling zien Jozef en Maria Jezus zitten. "Jezus" roept Maria, "ben je hier? Wij waren zo ongerust. Wij wisten niet waar je was. We hebben je overal gezocht." "Maar je hoeft niet ongerust te zijn mama," zegt Jezus. "Ik ben in de tempel. En dat is toch het huis van Onze Vader in de hemel!

materiaal:

*B.I.B. 81b met 21, 102.
(T4, 21, 23, 38, 57, 59, 102, 115)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- waar gaan Jozef, Maria en Jezus naar toe op dit plaatje (zo)?
- welk feest gaan ze in de tempel vieren?
- waarom is het dit jaar zo bijzonder?
- wat gaan de jongens van 12 jaar doen in de tempel?

aan Kinderen:

- gaat Jezus naar het paasfeest?
- is Jezus twintig jaar?
- is de tempel het huis van God?

aan Kleuters:

- hoe lang zijn Jozef, Maria en Jezus in Jeruzalem gebleven (ma)?
- is het druk als ze weer naar huis gaan?
- loopt Jezus bij hen?
- weten ze waar Jezus is?

aan Kinderen:

- zijn Jozef en Maria in Jeruzalem of Betlehem?
- duurt het Paasfeest zes of zeven dagen?
- gaan ze dan weer naar huis of naar de tempel?

aan Kleuters:

- wat vragen Jozef en Maria aan de jongen op dit plaatje (di)?
- heeft iemand Jezus gezien?

aan Kinderen:

- wat heb je bij je opdrachtje gevonden?
- gaan ze Jezus zoeken of zal hij wel bij de stoet lopen?
- moeten ze lang zoeken?

aan Kleuters:

- waar vinden Jozef en Maria Jezus (wo)?
- wat doet Jezus in de tempel?

aan Kinderen:

- weet Jezus veel van de Bijbel?
- hoeveel dagen hebben Jozef en Maria gezocht?

aan Kleuters:

- waren Jozef en Maria ongerust (do)?
- waarom hoefden ze volgens Jezus niet ongerust te zijn?

aan Kinderen:

- wat zegt Jezus nog meer?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.9.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 2:49.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- welk kind wordt door vader, welk door moeder en welk door oma geroepen?
- welke verschillen heb je op je werkblad gevonden?
- wie wil de zinnen met de juiste woorden voorlezen?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.9.1, voorgeknipte
6.9.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.9.1
ophangen, 6.9.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“Jezus in de tempel”

*liedjesboek:
Nieuwe Bijbelse liedjes voor peu-
ters en kleuters, nr. 30*

5. toepassing: probeer te leren in de sabbatschool

a. kringgesprek

- wilde Jezus veel over de Bijbel leren?
- willen jullie veel over de Bijbel leren?
- leren jullie thuis veel over de Bijbel?
- en op school?
- en bij ons in de kindersabbatschool?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

Vanmorgen houden we een kwis over de lessen die we tot nu toe hebben gemaakt.

In deze les hebben we gehoord hoe Jezus bezig was met de Bijbel. Daardoor wist hij heel veel over de Bijbel en over God. Zeg tegen de kinderen dat het niet geeft hoeveel vragen ze kunnen beantwoorden. Belangrijk is dat ze nu aan het leren zijn.

1. wie moest zich in de Jordaan wassen om beter te worden?
2. hoeveel keer moest hij zich wassen?
3. wie maakte Naäman eigenlijk weer beter?
4. hoe heet de koning die Gods tempel weer in orde bracht?
5. wat is een boekrol?
6. welke profeet werd opgeslokt door een vis?
7. hoe lang bleef Jona in de vis?
8. wat wilden Daniël en zijn vrienden eten bij de koning?
9. hoe zagen ze er na tien dagen uit?
10. waarvoor baden Zacharias en Elisabet?
11. hoe heette de zoon die ze van God kregen?
12. waarom waren Jozef en Maria bezorgd om Jezus?

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen*

C.SLUITING

1. liedje

“Jezus in de tempel”

*liedjesboek:
Nieuwe Bijbelse liedjes voor peuters en kleuters, nr. 30*

2. gebed

Wat fijn Here God, dat we nu weten dat ook Jezus toen hij nog een jongen was naar de kerk ging. Hij ging naar de school van de kerk om er veel over u en over de Bijbel te leren. Wij komen ook naar de school van de kerk! Die noemen wij kindersabbatschool. Wij komen er ook om veel over u en over de Bijbel te leren. Jezus deed erg zijn best en hij luisterde ook goed naar de meesters die de bijbelverhalen vertelden. Dat willen ook wij elke week doen. Wilt u ons daarbij alstublieft helpen? Amen!

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

10. Johannes doopt mensen in de rivier

MARCUS 1:1-8; MATTEÛS 3:1-12; LUCAS 3:1-20

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Johannes' naam is de Griekse vorm van Jochanan of Jechonanan wat "de Heer is genadig" betekent. Johannes treedt op in het 15e jaar van Tiberius wat overeenkomt met het jaar 27 van de gewone jaartelling, op dat ogenblik was Pontius Pilatus stadhouder over Judea (26-36 van de gewone jaartelling), Herodes Antipas, viervorst (een viervorst is de titel van een gebiedsvoerder over een klein land) over Galilea en Peréa (4 voor -39 van de gewone jaartelling), Filippus, zijn broer, viervorst over Itura en Trahonitus (het land rond de bovenloop van de Jordaan - 4 voor - 34 van de gewone jaartelling). Lysanias, viervorst over Abilene tussen de berg Hermon en de stad Damascus, Annas - was hogepriester geweest van 6 - 15 van de gewone jaartelling en Kajafas, zijn schoonzoon (18 - 36 van de gewone jaartelling) was hogepriester op het ogenblik dat Johannes optrad ... De evangelist Lucas plaatst de activiteit van Johannes dus in het kader van de wereldgeschiedenis. Hij wil hiermee aangeven, dat het echt gebeurd is en ook wanneer en waar.

Alle drie de evangelisten zijn het er over eens dat Johannes een prediker was tot vergeving van zonden. Dit was iets revolutionairs, omdat die taak eigenlijk aan de priester in de tempel was voorbehouden. Maar het volk leefde in de veronderstelling dat voorafgaande aan de messiaanse tijd (het optreden van de messias) Elia zou komen, die het volk weer tot God zou brengen. Die rol vervult Johannes. Zijn optreden en zijn kleding herinneren het volk aan Elia die zo'n 800 jaar eerder in Israël actief was. Massa's mensen kwamen toegestroomd (de gehele) Jordaanstreek, Jeruzalem, heel Judea, vele Farizeeën en Sadduceeën, tollenaars en soldaten. Hij riep op tot bekering (omkeer) en bood hen de doop (door onderdompeling) in de Jordaan aan. Deze moest als een uiterlijk teken dienen om de innerlijke reiniging van de mensen aan te duiden. Johannes verwachtte dan ook van de mensen, dat ze zich na hun doop dan ook werkelijk anders gingen gedragen. Zij moesten blijk geven

van goede vruchten, dat wil zeggen goede daden (Lucas 7:7-14). Zo geeft hij richtlijnen aan voor hen die meer hebben dan anderen, voor de tollenaars en voor de soldaten. Hoe populair Johannes ook was, dat verhinderde hem niet een strenge en krasse taal te gebruiken: hij sprak dan tot de schare, die uitliep om zich door hem te laten dopen: "Addergebloed..". Maar de bijbelschrijver Lucas laat duidelijk uitkomen dat het Johannes om het heil van het volk te doen was: "Met nog vele andere vermaningen bracht hij aan het volk het EVANGELIE". (3:18).

Net als Elia richtte hij ook vermaningen aan zijn vorst. In dit geval was het Herodes Antipas, die het moest ontgelden. Johannes stelde zijn huwelijksleven aan de kaak. Herodes was getrouwd met de dochter van de Nabateese koning Aretas. Tijdens een verblijf in Rome verleide hij Herodias, de vrouw van zijn halfbroer. Hij verstootte daarna zijn eerste vrouw en huwde Herodias, die tevens zijn nicht was. Koning Achab heeft het één en ander van Elia moeten incasseren en Herodes Antipas krijgt ook het volle pond van de tweede Elia. Het gevolg is dat Johannes in de kerker terecht komt en uiteindelijk wordt terechtgesteld naar aanleiding van de intrige, opgezet door Herodias en haar dochter Salome (Matteüs 14:1-12).

Johannes moet een indrukwekkende persoonlijkheid zijn geweest. Zijn uiterlijk droeg daar het nodige aan bij! Hij was gekleed in een mantel van kameelhaar. Deze was uit een dikke stof gemaakt: de kleding van de armen van Elia (2 Koningen 1:8). De kameel symboliseerde nederigheid. Het was een nederig dier en dienaar van de mens. De lederen gordel diende om deze mantel vast te houden op zijn lendenen. Ook zijn voedsel doet merkwaardig aan: sprinkhanen (reine dieren) en wilde honing. Men weet van sommige mensen dat ze sprinkhanen droogden en opaten. In alle gevallen gaat het dan om mensen die in de woestijn verblijf hielden. In het Latijn is de naam van het vruchtje van de broodboom gelijk aan de naam van de sprinkhaan. Het is niet zeker of er

verwarring tussen beiden is ontstaan. Die broodboom heeft in verschillende talen de bijnaam “van Johannes” gekregen (Saint John’s Bread, l’arbre à pain de Saint Jean, Joannis Brot Baum). De wilde honing kon hij voornamelijk vinden in de holten van de rotsen. Deze honing was krachtig voedsel en had een zachte smaak. Verder kwam honing ook uit bomen en palmbomen (1 Samuël 14:25,26). Honing was er in overvloed te vinden in de heuvels van Judea. Zijn verdere overeenkomsten met Elia worden in de Schrift aangegeven

(Lucas 1:37), daarbij windt Jezus er zelf geen doekjes om: “Indien gij het aanvaarden wilt; Hij is Elia, die komen zou. Wie oren heeft, die hore!” (Mattetis 11:13,14) en Elia zal wel komen en alles herstellen, maar Ik zeg u, dat Elia reeds gekomen is ...”. Toen begrepen de leerlingen, dat hij over Johannes de Doper tot hen had gesproken. (Mattetis 17:10-13). Een prachtig getuigenis van Jezus over Johannes vindt men in Johannes 5:33-39, en een kritisch getuigenis in Mattetis 11:2-15.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "als je van God houdt, laat je dan later dopen als je er groot genoeg voor bent".

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo wat hoort er niet bij: veel mensen, huis bouwen
ma Jordaan
di zij lieten zich in de rivier de Jordaan, door hem dopen.
wo groen: eerlijk, helpen, beleefd zijn, vriendelijk zijn.
rood: plagen, jokken
do fout, juist, juist
vr 1. Johannes; 2. Zacharias; 3. Elisabet; 4. Judea; 5. Jezus; 6. priester
- leertekst
Mattetis 3:6 - "zij lieten zich in de rivier ... door hem dopen".

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.10.3, 6.10.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.9.1).
- inleiding
een eenvoudige tekening van een nors gezicht; idem vrolijk gezicht.
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S3, S4, S5, S6,
figuren: 23, 26, 32, 37, 51, 64, 89, 106, 171, 185)
zandbak, Johannes, enkele palmbomen, water en mensen.
- bespreking
werkboekje les 10, ingekleurde leertekstcirkel (6.10.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.10.2).
- toepassing
papier, potloden en viltstiften.
- liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 45
Elly en Rikkert III, nr. 44
Nieuwe Bijbelse liedjes voor peuters en kleuters, nr. 30
Sabbatliedjes I, nr. 25.

D. VERTELLING

- over de schriftgeleerden/priesters wordt niets verteld. Het vermanende gedeelte in de tekst over het "addergebroed" is moeilijk naar hen toe te vertalen!
- als u merkt, dat het gedeelte over het dopen niet helemaal duidelijk is, (voor zover het duidelijk kan worden voor een kleuter/kind) leg het dan gerust nog eens uit.
Vergelijk het met in bad gaan en weer fris en schoon en vrolijk eruit komen. Is het dan ook niet alsof je weer helemaal "nieuw" bent?

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

"Tsjingelingeling"

*liedboekje:
"Elly en Rikkert III, nr. 44"*

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij zijn blij dat we hier allemaal samen zijn. Wij houden van u en dat willen we laten zien door voor u te zingen, tot u te bidden en goed naar het bijbelverhaal te luisteren. Nu vragen wij uw hulp om het verhaal over Johannes de Doper goed te begrijpen! Blijf heel dicht bij ons alstublieft. In Jezus' naam. Amen!

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht*

- b. collecte en liedje

"Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand"

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de twaalfjarige Jezus in de tempel

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waar gaan Jozef, Maria en Jezus naar toe op dit plaatje (6.10.3)?
- welk feest gaan ze vieren?
- waarom is het zo belangrijk voor alle jongens die twaalf jaar zijn?

- waar is Jezus op dit plaatje (6.10.4)?
- vinden de meesters in de tempel hem een knappe leerling?
- weten Jozef en Maria dat Jezus in de tempel is?
- zijn Jozef en Maria blij als ze Jezus gevonden hebben?
- waarom wil Jezus zo graag in de tempel zijn?

kijk naar de leertekstcirkel (6.9.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jezus in de tempel”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.10.3, 6.10.4 en 6.9.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Nieuwe Bijbelse liedjes voor peuters en kleuters, nr. 30

2. inleiding: veranderen

a. vertelling

Juf vertelt een verhaal: “Er waren eens een jongetje en een meisje. Iedere avond, als hun vader thuis kwam, verstopten zij zich onder de tafel. Vader had altijd een slecht humeur. Hij was boos, hij mopperde over alles. “Waar is nu toch mijn eten?” riep hij hard. “Kan dat niet wat sneller, Opschieten,” zei hij tegen zijn vrouw. Met een boos gezicht at hij zijn bord leeg. De kinderen slopen op hun tenen door het huis. Want als ze lawaai maakten, werd vader nog bozer.

Maar op een dag, ging de voordeur zachtjes open. Daar stond vader. Het jongetje en het meisje zaten al te bibberen onder de tafel. “Hallo,” riep vader vrolijk. “Hallo allemaal, ik ben thuis.” Zachtjes deed hij de voordeur dicht. Rustig ging hij aan tafel zitten. Met een vriendelijk gezicht at hij zijn bord leeg. “Dat was lekker,” zei vader. De kinderen zaten ook aan tafel. Ze durfden tegen elkaar te praten. En ze moesten zomaar lachen om iets. En vader? Die moest ook lachen. En vanaf die dag werd het anders in huis. Het werd heel fijn.”

b. liedje

“rups of vlinder”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

een eenvoudige tekening van een nors gezicht; idem vrolijk gezicht.

kringgesprek:

- waarom was het eerst niet fijn in het huis van dat jongetje en meisje?

- waarom werd het later wel fijn in dat huis? (Die vader bleef niet kwaad en mopperig maar hij werd een aardige, goede vader.)

Het bijbelverhaal gaat over mensen die anders willen worden. Die mensen willen zich bekeren.

liedjesboek

Elly en Rikkert II, nr. 45

3. bijbelverhaal: Johannes de doper

a. in de woestijn

De kleine baby Johannes is een grote man geworden. Hij wil de mensen gaan vertellen om beter aan God te denken en mensen te zijn die goede dingen doen en zeggen. Daarom gaat hij weg bij zijn vader en moeder. Johannes gaat naar een stil plekje in de woestijn waar het heel stil is. Daar komt bijna niemand. Er is alleen maar zand en af en toe wat bomen met een waterbron. Hier kan Johannes goed nadenken.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

zandbak, Johannes, enkele palmbomen.

*B.I.V. 82a zonder 23, 37, 59, 88, 89, 97, 106a, 108.
(S6, 32, 171, 185)*

b. Johannes gaat naar de Jordaan.

Er is een grote rivier in het land. Die heet de Jordaan. Er komen altijd veel mensen langs. Daar wil Johannes gaan beginnen met zijn werk. Johannes ziet er heel raar gekleed uit. Hij draagt een jas van kamelenhaar. Eromheen draagt hij een leren riem. In de woestijn heeft hij niet veel bijzonders gegeten. Nee, Johannes is wel gewend om eenvoudig te leven. Nu wil hij proberen de mensen over God te vertellen. Zullen ze wel naar hem willen luisteren?

materiaal:

zandbak, Johannes, enkele palmbomen, water

*B.I.V. 82b met 32, zonder 8, 23, 26, 37, 51, 89, 106,
(S3, S4, S5, 32, 185)*

c. Johannes praat met de mensen

Al gauw horen de mensen Johannes praten. Ze blijven staan om naar hem te luisteren. Hij heeft het over God. Hij vertelt hen, dat ze soms verkeerd leven. Sommige mensen lopen door. Ze vinden het niet fijn om te horen, dat ze beter moeten gaan leven. De anderen blijven luisteren. Ja, Johannes heeft wel gelijk. Soms vergeet je zo makkelijk om goed te doen en vriendelijk te spreken. Ze vragen Johannes wat ze moeten doen. Kan hij hen helpen om weer goed naar God te luisteren?

materiaal:

zandbak, Johannes, enkele palmbomen, water en mensen

*B.I.V. 82b met 32 zonder 8, 26.
(S3, S4, S5, 23, 32, 37, 51, 89, 106, 185)*

d. het dopen

Johannes geeft hen goede raad. Hij zegt: "Als je veel kleren hebt, geef dan wat aan iemand die niets heeft. Als je eten genoeg hebt, geef dan eten aan iemand die geen eten heeft." De mensen knikken. Ze praten met elkaar. Johannes geeft gelijk. Ze willen nu wel direct beginnen met anders te leven. Johannes zegt: "Als je nu wil beginnen, kom dan hier." De mensen komen bij hem. Dan wil Johanneshen in de rivier de Jordaan dopen. Dat is kopje onder water laten gaan. Dan lijkt het net of je weer helemaal schoon uit het water komt! Je laat aan iedereen zien, dat je weer opnieuw wil beginnen!

materiaal:

zandbak, Johannes, enkele palmbomen, water en mensen

*B.I.V. 82b met 64
(S3, S4, S5, 23, 26, 37, 51, 64, 89, 106, 185)*

e. Johannes in de gevangenis

Zo gaat Johannes elke dag door met zijn werk. Maar niet iedereen is daar blij om. Niet iedereen vindt het goed als Johannes tegen hen zegt wat hij of zij verkeerd doet. Als Johannes zegt wat koning Herodes verkeerd doet, wordt de koning verschrikkelijk boos. Wat denkt die Johannes wel! Hij laat Johannes weghalen van de Jordaan. Johannes wordt in de gevangenis gezet. Zo, dat zal hem leren om zoiets van de koning te zeggen!
En Johannes? Hij vindt het niet fijn in de gevangenis, maar hij weet, dat hij alleen de waarheid heeft gezegd. Hij heeft geprobeerd om het goede voorbeeld te zijn voor iedereen, ook voor de koning.

materiaal:

zandbak, Johannes, enkele palmbomen, water en mensen

*B.I.V. 82b met 64
(S3, S4, S5, 23, 26, 37, 51, 64, 89, 106, 185)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- wie is de man op dit plaatje (zo)?
- waar woont Johannes?
- kan Johannes goed nadenken in de woestijn?
- wat moet Johannes voor werk doen?

aan Kinderen:

- welke woorden horen er niet bij?

aan Kleuters:

- waarom gaat Johannes naar de rivier (ma)?

aan Kinderen:

- hoe heet de rivier?
- wat wil Johannes aan de mensen vertellen?

aan Kleuters:

- is Johannes elke dag bij de Jordaan? (di)?
- wat vertelt Johannes allemaal over God?

aan Kinderen:

- wat moeten de mensen doen?
- wat willen de mensen doen?

aan Kleuters:

- waarom denken jullie dat Johannes in de rivier is gaan staan (wo)?
- houdt God van de mensen?

aan Kinderen:

- moeten de mensen naar God luisteren en zich bekeren?
- weten jullie wat dat is zich bekeren?
- wat wil je doen als je naar God luistert?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er met de jongen op dit plaatje (do)?
- als je gedoopt bent hoor je dan bij God?

aan Kinderen:

- wil Johannes de mensen verdrinken?
- wil God dat de mensen gelukkig zijn?
- wil Johannes de mensen dopen?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.10.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Mattetis 3:6.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- hoe ziet het paspoort van Johannes eruit?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.10.1, voorgeknijpte
6.10.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.10.1
ophangen, 6.10.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“rups of vlinder”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 45*

5. toepassing: als je van God houdt, laat je je dopen als je er groot genoeg voor bent.

a. kringgesprek

In ons verhaal vandaag hebben we gezien dat Johannes mensen die dat wilden, doopte.

- ben jij wel eens bij een doopfeest geweest?
- wie werden er gedoopt?
- hoe gebeurde dat dopen?
- wat deed de predikant?
- waren die mensen die gedoopt werden, blij, boos, verdrietig of gelukkig?
- weet jij misschien ook waarom?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

Maak een mooie tekening over een doopfeest, waar je ook bij was met bijvoorbeeld het doopvont, de predikant en de dopeling in het water en de mensen in de kerk.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
papier, potloden en viltstiften*

C.SLUITING

1. liedje

“rups of vlinder”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 45*

2. gebed

Lieve Heer in de hemel soms wordt er wel eens iemand in onze kerk gedoopt. Dan staan de predikant en die man of vrouw tot hun middel in het water. Daarna duwt de predikant hem of haar zachtjes onder water en haalt hem of haar er weer uit. Die man of die vrouw gaat u dan dienen omdat u hem of haar koning geworden bent. Wij willen u ook graag hebben als onze koning. Later als we groot zijn, willen we ook worden gedoopt. Dat willen we graag want het is fijn om de grootste koning van de hele wereld te dienen. Amen!

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

11. Johannes doopt Jezus in de rivier

MARCUS 1:9-11, MATTEÛS 3:3-17; LUCAS 3:21-22; JOHANNES 1:29-34

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Over de doop van Jezus is heel veel te doen geweest. De bijbelgeleerden houden er verschillende meningen op na. Het ligt daarom voor de hand, dat het niet makkelijk is om voor ieder bevredigende informatie over deze belangrijke gebeurtenis te verstrekken. De situatie waarin de doop van Jezus zich heeft voorgedaan, is al enigszins aangestipt naar aanleiding van het optreden van Johannes. Er is al op gewezen dat werkelijk vele mensen naar Johannes toekwamen: uit Jeruzalem en uit Judea. Nu wordt ook vermeld dat er mensen uit Galilea kwamen: Jezus, Johannes en Andreas (Johannes 1:36). Verschillende malen per jaar kwamen er Galileërs naar Jeruzalem afzakken voor de grote godsdienstige feesten die in Jeruzalem werden gehouden. De bekendheid van Johannes moet dus tot in het noorden van Palestina zijn doorgedrongen en zijn dopen als een ingrijpend godsdienstig gebeuren! Hoe dan ook, Jezus uit Nazaret wil door Johannes worden gedoopt. Het is een doop ter vergeving van zonden. En hier is al het eerste probleem. Het getuigenis van de Bijbel aangaande Jezus liegt er niet om: "Hij was een man zonder zonden." Dan rijst meteen de vraag waarom hij zich toch heeft laten dopen. De tekst zelf geeft daar niet veel informatie over:

1. Johannes vindt dat niet hij Jezus moet dopen, maar dat hij door Jezus dient te worden gedoopt. Jezus weigert dit en dringt er op aan dat Johannes de handeling toch uitvoert. Volgens hem dienen zij beide "alle gerechtigheid te vervullen". Die gerechtigheid slaat op bijbelse gerechtigheid, dat wil zeggen op de sedaka, een Hebreeuws begrip, dat barmhartigheid, goedheid, rechtvaardigheid, wetsbetrachting, wetsvervulling, wetsuitleving betekent. Allen samen te vatten onder één noemer: onderwerping aan de wil van God. Het begrip gerechtigheid moet niet in westerse zin worden opgevat in zoiets als onfeilbaarheid, maar als een soort instelling van het goede te betrachten, er oprecht naar te leven, intussen op God vertrouwend,

zich lovende onderwerpend aan Gods plannen. Als dan Jezus zegt dat Johannes en hij alle gerechtigheid dienen te vervullen, dan is daar naar alle waarschijnlijkheid mee aangegeven dat beiden zich dienen te onderwerpen aan de wil van God. Die wil van God bestond in dit geval hieruit dat Jezus zich solidair moest tonen met zijn volk en net zoals de leden van dat volk moest worden gedoopt!

2. het "laat mij thans geworden" en "hij liet hem geworden" moet worden opgevat als bereidwillig vrijlaten of toegeven. Met andere woorden: Jezus vraagt van Johannes, dat hij van harte bereid is hem te dopen.
3. onmiddellijk na de doop "steeg hij op uit het water" hield uiteraard in dat de doop gebeurde door middel van onderdompeling. Dat is trouwens bij de Joden altijd het geval geweest, omdat de doop als symbool werd opgevat van de reiniging van de hele mens. Door het volledige lichaam te baden, bedoelde men dat ook de geest van de persoon in kwestie werd gereinigd.
4. waar de doop precies in de Jordaan plaatsvond, wordt niet verteld. Slechts later wordt een plaatsaanduiding gegeven in Johannes 3:23, waarvan men ook niet exact weet waar dat lag. Wat er na het opstijgen uit het water gebeurt, is nog moeilijker te verklaren. We nemen hier de verschillende onderdelen van de tekst apart
5. "de hemelen openden zich", "de hemelen spijten zich". In die tijd ging men er vanuit dat er om de aarde verschillende hemelen aanwezig waren. Er staat bij dat Jezus het "zag" (slechts Matteüs laat het in het midden, maar ook bij hem is het toch als dusdanig op te vatten). Jezus ziet als het ware door de hemelen heen (men telde er toen zeven in totaal). In de zevende hemel stond de troon van God.

6. en “de Geest daalde als een duif neer” (Marcus). “Hij zag de Geest Gods als een duif neerdalen” (Mattëis) en de “heilige Geest daalde in lichamelijke gestalte op hem neer (Lucas). Men merkt dat de evangelisten het niet precies op dezelfde manier weergeven. Waarschijnlijk was het moeilijk om het gebeuren echt te beschrijven en is er voorzichtigheid geboden! Waar het op aankomt is te proberen er achter te komen wat het gebeuren inhield. Van de messias was bekend dat de Geest Gods op hem zou rusten (Jesaja 11:1; 42:1; 61:1), dit betekent dat van hem verwacht mag worden, dat hij wijsheid en verstand, raad en sterkte, kennis en vreze des Heren zou ten toon spreiden (Jesaja 11:2). Verder zou de messias het recht openbaren aan de hele wereld (Jesaja 42:1) en ten laatste zou hij ook een blijde boodschap brengen aan alle onderdrukten (Jesaja 61:1). De evangelisten getuigen in koor dat Jezus van Nazaret dat allemaal heeft gedaan!
7. waarom de Geest Gods “als een duif neerdaalt op Jezus is niet helemaal duidelijk en de meningen hierover lopen uiteen. Het beste lijkt ons: het neerdalen van de Geest gebeurde net als een duif neerdaalt, zodat het erop leek dat het een duif was. Dit gebeuren kan het best worden opgevat als een soort zalving van Jezus tot de messias (Jesaja 11:1; 42:1, 61:1). Net zoals David eens door Samuël werd gezalfd, maar nog niet onmiddellijk optrad als koning, zo zou Jezus hier als messias kunnen zijn gezalfd, terwijl zijn optreden als dusdanig eerst een tijd later viel.
8. “een stem uit de hemel sprak (klonk)”, doet veel denken aan wat er op de Sinaï gebeurde, toen God tot het volk en Mozes sprak. Dat Johannes de neergedaalde Geest als duif heeft gezien, vertelt ons de evangelist Johannes, maar wat de stem betreft, is het niet geheel zeker of ook de omstanders hebben gehoord wat God zei.
9. “Gij zijt (Deze is) mijn beminde Zoon” is een uitspraak uit Psalm. 2:7 waar het gaat om de bevestiging van het koningschap. Met andere woorden: dit is een formule die werd gebruikt bij de zalving van de koning van Israël. “Mijn zoon ....” is niet alleen van toepassing op Jezus, maar ook op Israël (Hosea 11:1; Exodus 4:22-23) en op Salomo (2 Samuël 7:14), zodat achter deze uitdrukking niet meer moet worden gezocht dan nodig is.
10. Het “in wie ik mijn welbehagen heb” (= wie ik bemin) is een uitspraak die tegen de messias wordt gezegd in Jesaja 42:1. Als conclusie mag dus worden gezegd, dat de bevestiging van de doop door het komen rusten van de Geest Gods op Jezus en de woorden van God die tot hem werden gesproken, alle aangeven dat hij hier in zijn messiasschap wordt bevestigd. Anders gezegd: dit is op te vatten als de zalving van Jezus tot koning (messias) over Israël en over de volken. Het kan ook worden gezien als de start van de voorbereiding van de werkelijke actie. Men kan hierbij denken aan de geest die over de wateren zweefde (Genesis 1:2) ter voorbereiding van het spreken en scheppen van God.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "laat je als je groot bent, dopen net zoals Jezus".

B.WERKBOEKJE

- antwoorden
zo juist: Jezus gaat naar Johannes;
Jezus komt uit Nazaret,
Jezus is de neef van Johannes.
ma juist, fout, juist
di zodra Jezus gedoopt was, kwam hij uit het water.
wo stem, God, zoon, houdt
do ja, ja, nee, nee
vr 1. Jordaan, Jezus, water, bekende, neef, Jezus.
2. fout = vertellen, wel, jezelf, het water, vis, vogel.

- leertekst
Matteüs 3:16 (GNB) - "zodra Jezus was gedoopt, kwam hij uit het water".

C.MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.11.3, 6.11.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.10.1).
- inleiding
foto's van een volwassendoop.
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S3, S4, S5, S6
figuren: 1, 8, 23, 26, 32, 37, 51, 59, 88, 89, 97, 106, 106a, 108, 149, 171, 185.
- bespreking
werkboekje les 11, ingekleurde leertekstcirkel (6.11.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.11.2).
- toepassing
eventueel doos als t.v., papier, kleurpotloden, viltstiften, pennen.
- liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 36
Elly en Rikkert II, nr. 45
Elly en Rikkert III, nr. 44
Sabbatliedjes I, nr. 25.

D.VERTELLING

- in deze les staan twee dingen centraal:
  - De doop van Jezus tot voorbeeld voor alle mensen.
  - Gods bevestiging van het "Messias-zijn" van Jezus.
- de begrippen "Messias" en "voorbeeld" dienen goed te worden uitgelegd.
- laat steeds wat gemaakte werkjes van de kleuters/kinderen in het lokaal hangen. Het heeft iets vertrouwelijks bij het binnenkomen.
- het is zowel voor de kinderen als voor de gemeenteleden goed om op bijvoorbeeld op de dertiende sabbat een tentoonstelling te houden van hun werkjes en werkboekjes met een overzicht van wat er in dat kwartaal behandeld is. Gemaakte werkjes kunnen worden geschonken aan bijvoorbeeld oudere of zieke gemeenteleden.

E.ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Tsjingelingeling”

liedboekje:
“Elly en Rikkert III, nr. 44”

3. gebed

O God, onze hemelse Vader, we zijn zo blij met allerlei dingen die we in de kindersabbatschool kunnen doen: we kleuren, we horen bijbelverhalen, we horen muziek, we zingen, we bidden, we doen spelletjes en we hebben vriendjes. Voor alles wat we doen en voor al onze leuke ogenblikken in de kindersabbatschool hier, dank u wel, hemelse Vader.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Johannes de doper

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- weten jullie nog over wie we het vorige week hebben gehad (6.11.3)?
- bij welke rivier is Johannes elke dag?
- wat wil hij allemaal aan de mensen vertellen?
- houdt God van de mensen?
- wat betekent het als de mensen naar God moeten luisteren en zich bekeren?

- wat doet Johannes met de jongen op dit plaatje (6.11.4)?
- hoe kunnen de mensen gelukkig worden?
- hoeven wij alleen maar te doen wat God vraagt?

kijk naar de leertekstcirkel (6.10.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“rups of vlinder”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.11.3, 6.11.4 en 6.10.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert II, nr. 45

2. inleiding: kopje onder

a. vertelling

Betty en Freddy zijn in het zwembad. Ze hebben net zwemles gehad. Nu mogen ze van de badmeester nog even blijven spelen. Ze springen van de springplank. Ze glijden van de glijbaan. “Gaan we nog even naar het ondiepe bad?” vraagt Betty. “Het water is daar zo lekker warm.” “Ja, ik ga ook,” zegt Freddy. Als vissen schieten de kinderen door het water. Dan rusten ze even uit. “Heb je in de kerk het dopen gezien, Betty? Weet je hoe ze dat doen? Kijk zo. Jij moet zo gaan staan”, doet Freddy voor. “En dan houd ik je vast. En dan moet jij een beetje achterover leunen en door je knieën zakken. Dan kom je in het water. Laat je maar vallen, ik houd je vast”. Betty plonst in het water en Freddy tilt haar direct weer op. “Nu ben je gedoopt,” zegt Freddy. “Nee, niet echt”, zegt Betty. “Maar zo gaat het wel,” zegt Freddy. “Zal ik jou dopen, Freddy?” Nu gaat Freddy kopje onder. Proestend komt hij boven. “Leuk om te worden gedoopt,” vindt Freddy.

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

foto's van een volwassendoop

kringgesprek:

- *onder de douche ga je je ..... (wassen)*
- *in bad ga je je ..... (ook wassen)*
- *Als een meisje of jongen zich laat dopen, gaat hij of zij zich dan ook wassen?*

In het bijbelverhaal gaat het over iemand die mensen doopt.

b. liedje

“kleine witte duif”

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 36

groeps- en werkvorm:

3. bijbelverhaal: de doop van Jezus

a. Johannes doopt in de rivier

Johannes vertelt de mensen: "Luister goed. Jullie hebben al lang gewacht op de Messias, die God zal zenden. Hij komt nu heel gauw. Zorg dat je klaar bent als hij komt." "Hoe moeten we dat doen?" vragen de mensen. "Laat de Messias zien dat je naar hem wil luisteren om het weer goed tussen jullie en God te maken. Zeg ook dat je geen verkeerde dingen meer wil doen. Laat je dopen in de rivier." "Wat is dopen?" vraagt een jongen. "Wat doe je als je vuil bent?" vraagt Johannes. "Dan ga ik me wassen", zegt de jongen. "Juist" zegt Johannes, als je wordt gedoopt dan ga je helemaal onder water en dus spoel je helemaal schoon. Maar er gebeurt nog iets. Je wordt niet alleen schoon aan de buitenkant, maar ook van binnen."

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt

materiaal:

B.I.V. 82a

(S6, 23, 32, 37, 59, 88, 89, 97, 106a, 108, 171, 185)

b. Johannes wil Jezus niet dopen

"Ik wil me laten dopen", zeggen een heleboel mensen. Ze willen laten zien dat ze van God houden. Johannes doopt hen in de rivier de Jordaan. Een man doet een stap naar voren en zegt: "Johannes, wil je mij ook dopen?" Johannes kijkt verrast. Het is Jezus, de Messias, die God heeft gezonden. "Nee," zegt Johannes, dat hoeft niet. U hoeft niet te worden gedoopt, want u hebt helemaal geen verkeerde dingen gedaan. Doopt u mij maar liever.

materiaal:

B.I.V. 82b met 1, zonder 8

(S3, S4, S5, 1, 23, 26, 37, 51, 89, 106, 185)

c. Johannes doopt Jezus

"Toch wil ik graag dat je mij doopt", zegt Jezus tegen Johannes. "Zo wil God het en ik wil een voorbeeld geven aan de mensen". "Dan zal ik het doen," zegt Johannes. En hij doopt in het water van de rivier de Jordaan.

materiaal:

B.I.V. 82b

(S3, S4, S5, 8, 23, 26, 37, 51, 89, 106, 185)

d. God bevestigt Jezus' doop

Als Jezus weer opstaat uit het water, komt er iets uit de wolken. Het lijkt wel een duif. Het gaat op Jezus zitten. Het is een teken van God. Nu weet Jezus dat God blij is dat hij zich heeft laten dopen. En dat God van hem houdt. Dan klinkt er een stem vanuit de hemel. De stem van God. Hij zegt: "Dit is mijn zoon. Ik hou van hem."

materiaal:

B.I.V. 82b met 149, 171.

(S3, S4, S5, 8, 23, 26, 37, 51, 89, 106, 149, 171, 185)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- is Johannes nog steeds elke dag bij de Jordaan (zo)?
- doopt hij elke dag nieuwe mensen?
- wie ziet hij tussen de mensen staan?

aan Kinderen:

- gaat Johannes naar Jezus toe?
- of gaat Jezus naar Johannes toe?
- komt Jezus uit Nazaret?
- is Jezus de neef van Johannes?

aan Kleuters:

- wat vraagt Jezus aan Johannes op dit plaatje (ma)?
- hoe reageert Johannes op deze vraag?

aan Kinderen:

- doopt Johannes de mensen?
- wil Jezus niet worden gedoopt?
- doopt Johannes Jezus?

aan Kleuters:

- wie staan hier samen in het water (di)?
- wat gebeurt er als Jezus is gedoopt?

aan Kinderen:

- wat betekent die duif eigenlijk?
- wat komt de Geest van God doen?
- welke leertekst heb je gevonden?

aan Kleuters:

- is Jezus blij dat hij gedoopt is (wo)?

aan Kinderen:

- wat komt er uit de hemel?
- van wie is die stem?
- wat is Jezus van God?
- houdt God van Jezus?

aan Kleuters:

- kijken er mensen als Jezus wordt gedoopt (do)?
- waarom wilde Jezus gedoopt worden?

aan Kinderen:

- hou jij echt van God?
- wil je ook worden gedoopt als je groot bent?
- vind je het erg om helemaal nat te worden?
- vind je het erg als dan de mensen naar je kijken?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.11.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Matteüs 3:16 (GNB)
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- hoe hebben jullie oefening 1 ingevuld op je werkblad?
- en hoe oefening 2?
- hoe ziet jullie tekening eruit?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.11.1, voorgeknijpte
6.11.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.11.1
ophangen, 6.11.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“kleine witte duif”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 36*

5. toepassing: hoe belangrijk is een doop?

a. kringgesprek

- wie van jullie heeft wel eens een doop gezien?
- zouden jullie dan ook niet gedoopt willen worden?
- zouden jullie ook niet naar Jezus willen luisteren en bij God willen horen?
- als je iets moois of iets leuks hebt meegemaakt, wil je het dan ook graag aan iedereen vertellen?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

Vandaag zijn jullie allemaal journalist/verslaggever. Willen jullie bij de krant of bij de televisie werken? Dat mogen jullie zelf weten!

Jullie krijgen van je baas te horen dat er iets heel belangrijks is gebeurd bij de Jordaan.

Jezus is gedoopt en hij is een voorbeeld voor de mensen.

Maak een verslag van de belangrijke gebeurtenis gebeurtenis en laat aan de lezers/luisteraars weten hoe fijn het is om te worden gedoopt.

Zorg ook dat je foto's (tekeningen) hebt voor je krant of foto's/ films (tekeningen) voor de tv-uitzending.

Maak met een klein groepje een krant of een t.v. uitzending. Misschien mogen jullie wel in de eredienst jullie t.v. uitzending presenteren of jullie krant laten zien. Dan kun je ook mensen in de zaal interviewen. Wees zo enthousiast alsof je erzelf bij bent geweest.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
eventueel doos als t.v., papier,
kleurpotloden, viltstiften, pennen.*

C.SLUITING

1. liedje

“kleine witte duif”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 36*

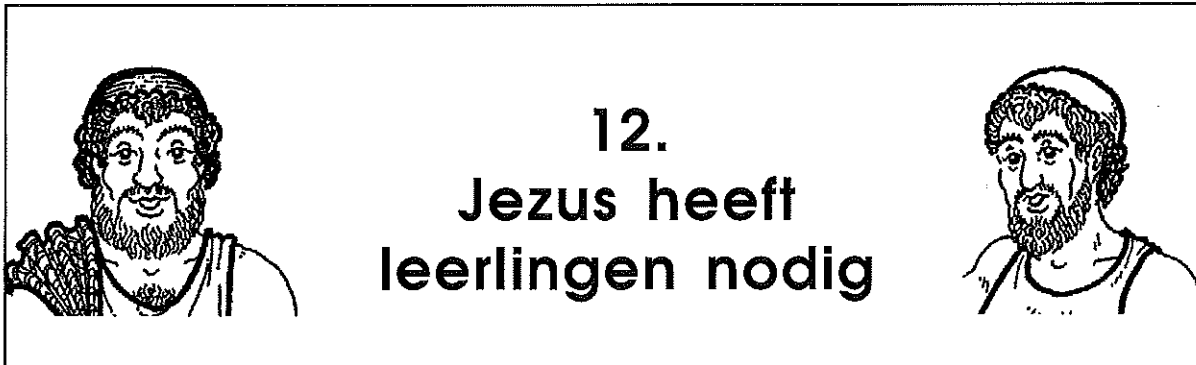
2. gebed

Wat machtig mooi, lieve hemelse Vader, dat Jezus zich heeft laten dopen. Hij is tot aan zijn middel in het water gaan staan en hij is kopje onder gegaan. Dat deed hij omdat hij heel veel van u hield. Wij houden ook van u en als we groot zijn, willen we net zoals Jezus worden gedoopt. Dat zal fijn zijn, want we weten dat u daar heel blij om zult zijn. Amen!

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

MATTEÛS 4:18-22; LUCAS 5:27-32; JOHANNES 1:35-52

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Zowel Marcus als Matteüs vermelden dat Jezus zijn werkzaamheden aanving, nadat Johannes de Doper was gevangen genomen (Matteüs 14:3-5). Betekent dit dat Jezus wilde dat de Doper eerst klaar zou zijn met zijn werk vooraleer hijzelf aan de slag ging? Wilde hij een concurrentiepositie vermijden? Als men de evangelist Johannes moet geloven zouden beiden wel tegelijkertijd hebben gewerkt (Johannes 3:22-24). Meestal gaat men er vanuit dat Johannes minder precies is wat de volgorde van de gebeurtenissen betreft. We houden het daarom maar op de mening van eerste twee. Het valt op dat Jezus in feite met dezelfde boodschap kwam als Johannes: "Bekeert u, want het Koninkrijk Gods is nabijgekomen (Matteüs 4:17). Marcus breidt dit enigszins uit met "De tijd is vervuld ... gelooft het evangelie" (1:15). Lucas voegt er aan toe, dat Jezus na zijn strijd in de woestijn meteen naar Galilea trok en daar zijn werk alleen begon. Zijn activiteit kreeg spoedig grote bekendheid in de omgeving. De manier waarop hij werkt, wordt ook aangegeven: hij leerde, ondervoes, onderrichtte! Jezus ging dus als een leraar te werk. Johannes vertelt dan ook dat de eersten, die zijn volgelingen willen worden, hem aanspreken met "rabbi" (mijn leraar) en meester. De plaats waar hij leerde was de synagoge, de geëigende plaats om onderricht vanuit de Schrift te geven. Hij wordt niet alleen door zijn aanstaande leerlingen aangesproken met "rabbi" maar ook door het volk. Zijn manier van onderrichten stond in het algemeen zeer dicht bij die van de rabbijnen. Studie van de rabbijnse geschriften leert dat Jezus verschillende methoden van uitleg van de rabbijnen gebruikt. Het is dan ook niet onwaarschijnlijk dat Jezus net zoals alle andere joodse jongens in zijn jeugd onderricht heeft gehad op de scholen, die aan de synagoge verbonden waren. Men verwachtte van elke vader uit die tijd, dat hij zijn zoon liet onderrichten door de rabbijnen, die de schoolmeesters van toen waren. Deze

gaven niet alleen godsdienstonderwijs, maar onderwezen ook het lezen, schrijven en rekenen. Men beschouwde het als een schande wanneer men zijn kind niet naar school stuurde. Nergens in de Schrift is er enige aanwijzing, dat Jezus een uitzondering op deze regel zou hebben gemaakt. Lucas vertelt overigens, dat Jezus vanwege zijn onderricht door allen werd geprezen (4:15). Matteüs weidt nog even uit over het feit dat Jezus in Galilea aan het werk ging. Hij ziet dit als een vervulling van de profetie van Jesaja (9:11), dat er zou gepredikt worden in Galilea der "heidenen". Deze benaming was dus al zeer oud, en gaf aan dat in dat gedeelte van Palestina de bevolking niet geheel zuiver joods was. En inderdaad trof men er in de tijd van Jezus een bonte verzameling van nationaliteiten aan. Verschillende steden stonden aan hellenistische (= Griekse) invloeden bloot en namen die cultuur gretig op (bijvoorbeeld Tiberias), terwijl andere steden zeer beslist hun joodse identiteit bewaarden (Kapernatim).

De eerste plaats waar Jezus met zijn evangelisatie-actie begon was Kapernatim. Hij ging daar wonen en bleek daar een huis te hebben gehad. Er wordt dan ook in de evangeliën gesproken over zijn "eigen" stad. Kapernaüm, een grensstad (tussen Galilea en Iturea), werd vanaf het begin het centrum van waaruit Jezus opereerde. Wanneer hij naar Galilea afreisde en in de steden en dorpen predikte en onderrichtte, kwam hij steeds weer op zijn "basis" terug. Daar Jezus veel succes kende met zijn onderwijs, waren er al gauw een aantal jonge mannen, die besloten een leerling van deze vermaarde "schriftgeleerde" te worden. Het verslag van de eerste evangelisten verschilt ook hier weer met dat van Johannes. Zij gaan er vanuit, dat eerst de twee broeders Andreas - Petrus, en Jakobus - Johannes, met daarna Levi Matteüs zijn eerste leerlingen werden. Johannes daarentegen stelt het paar Andreas - Johannes voorop,

gevolgd door Petrus en Filippus - Natanaël (Bartolomeüs). Het is moeilijk te weten wie gelijk had. In één ding stemmen ze echter overeen. Jezus begint met vijf leerlingen! Het is bekend dat verschillende beroemde rabbijnen (Jochanan ben Zakkaï en Akiba) ook met vijf studenten startten. Blijkbaar was dat een gebruik. Dit was het begin van de school van een rabbijn. Jezus lijkt dit gebruik te volgen en het is ook daarom niet te verwonderen dat hij met 'rabbi' wordt aangesproken. Jezus' aanstaande leerlingen worden door Jezus geroepen en als het ware uit hun voormalige levenswijze losgerukt. Bij de synoptische evangelisten (Matteüs, Marcus en Lucas) is dat een zeer plotseling gebeuren: "Hij riep hen en zij lieten alles TERSTOND achter". Zij moeten zeer waarschijnlijk van het onderricht van de man uit Nazaret hebben gehoord of misschien zelfs hebben bijgewoond. Toen hij langs kwam en hen uitnodigde, was het nog een kwestie van de daad bij het verlangen te voegen. Johannes wijkt ook hier vanaf en vertelt dat de toekomstige leerlingen zelf het initiatief ontplooiden. Zij zochten hem op. Twee van hen (Andreas en Johannes) zouden reeds leerlingen van Johannes de Doper zijn geweest. De ene leerling haalde de ander erbij (Andreas-Petrus en Filippus-Natanaël). Wie gelijk heeft weet

men niet, maar Johannes helpt de bijbellezer begrijpen, dat het minder om een plotseling gebeuren zal zijn gegaan, dan de andere evangelisten willen doen geloven. Hoe dan ook: Jezus staat hier duidelijk in de traditie van de profeten uit het Oude Testament. De leerlingen van de profeten werden ook door hun meester aangetrokken of geroepen (zie bijvoorbeeld Elia - Elisa).

Nog één belangrijke opmerking. Uit Johannes' verslag blijkt dat één van de grootste redenen tot het volgen van Jezus was, dat ze in hem de beloofde messias zagen. Andreas zei tot Petrus: "Wij hebben de messias (= gezalfde, in het Grieks Christus) gevonden!" Filippus meldt aan zijn vriend Natanaël: "Wij hebben hem gevonden van wie Mozes in de wet geschreven heeft en de profeten, Jezus, de zoon van Jozef uit Nazaret". En Natanaël zegt uiteindelijk tegen Jezus zelf "rabbi, gij zijt de zoon van God, gij zijt de koning van Israël. Deze uitspraken verraden wat hen op basis van zijn onderricht ertoe bewoog zijn leerlingen te worden. Eindelijk was de beloofde messias -koning, die Israël zou verlossen, er. Nu konden ze "het koninkrijk Gods is nabij gekomen" dan ook goed plaatsen!

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "wordt een leerling van Jezus".

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo ga met mij mee zei Jezus tegen hen
ma vissers, broers, leerlingen
di gij zijt de zoon van God
wo tollenaar, reiziger
do fout = eerlijk, te weinig, niet, niet
vr hele, meer, veel, naar, veel, iets, niet, zegt
= leerling
2. leertekst
Marcus 1:17 - "ga met mij mee, zei Jezus tegen hen".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.12.3, 6.12.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.11.1).
2. inleiding
stofdoek, strijkijzer.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7
figuren: 1, 3, 20, 21, 28, 32, 63, 88, 89, 202, 203.
4. bespreking
werkboekje les 12, ingekleurde leertekstcirkel (6.12.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.12.2).
5. toepassing
hengels, namaak geld, verkleedkleden.
6. liedboekjes
Bijbelse liedjes voor kleuters nr. 21
Elly en Rikkert I, nr. 36
Elly en Rikkert III, nr. 44
Sabbatliedjes I, nr. 25.

D. VERTELLING

1. vanaf deze les gaan beginnen we met een cyclus verhalen over Jezus. Verhalen over Jezus' leven met betrekking tot mensen en hun wel en wee. Belangrijk is te doen uitkomen dat wie een beroep op Jezus doet, gelukkig wordt.
2. de wijze waarop enkele leerlingen met Jezus zijn meegegaan, verschilt wel eens van schrijver tot schrijver. Er is dus een keuze gemaakt tussen deze beschrijvingen. Natanaël vindt het maar niets - Natanaël twijfelt aan iemand die uit Nazaret komt (of iemand die Nazareeër is!). Dat is een beetje te moeilijk voor de kleuters/kinderen, vandaar slechts bovenstaande zin.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er ver-
welkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.

*materiaal:
kaart zieke(n)*

- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een
stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uit-
blazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“Tsjingelingeling”

*liedboekje:
“Elly en Rikkert III, nr. 44”*

3. gebed

Dank u God voor alle juffrouwen en meesters die elke sabbat komen lesgeven in de kindersabbatschool. En voor onze eigen juf (meester), die ons helpt met het Werkboekje en de werkjes, ons verhalen vertelt en die met ons zingt. Dank u God voor alles wat zij (hij) doet om ons over u te leren. Zegen haar (hem) en haar (zijn) werk. Zegen alle juffen en meesters in onze kindersabbatschool, want zijn allen leerlingen van Jezus. Amen!

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht*

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de doop van Jezus

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- weten jullie nog wat Johannes bij de rivier de Jordaan doet (6.12.3)?
- wie ziet hij tussen al die mensen staan?
- wat vraagt Jezus aan Johannes?
- hoe reageert Johannes?
- wil hij uiteindelijk Jezus toch dopen?

- als Jezus gedoopt wordt gaat hij dan helemaal onder water (6.12.4)?
- wat gebeurt er als hij boven water komt?
- wat betekent de duif?
- wat moet de Geest van God doen?
- van wie is de stem uit de hemel?
- wat zegt die stem?
- houdt God ook van ons?

kijk naar de leertekstcirkel (6.11.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“kleine witte duif”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.12.3, 6.12.4 en 6.11.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 36

2. inleiding: lekker leren

a. vertelling

“Waarom moet ik nu iedere dag naar school”, moppert Freddy? “Ik wil morgen gewoon thuisblijven. Dat kan toch, mama? Dan leer ik wel stofzuigen en afstoffen en kleren strijken en eten koken”. “Dat mag je nu leren”, zegt mama. “Pak dan maar de stofzuiger”. Even later leert Freddy stofzuigen. Eerst gaat het moeilijk, maar dan lukt het opeens goed. “Klaar!” roept Freddy. “Zo, nu mag je afstoffen,” zegt mama. Hier is een stofdoek. Freddy veegt overal netjes omheen. Dat gaat lekker snel. “Alweer klaar,” roept hij. “Nu mag je kiezen: strijken of koken?” Freddy denkt na. “Liever niet strijken. Maar, ..uh.. ook niet koken.” “En nu, wat ga je doen?” vraagt mama. “Zitten”, zegt Freddy blij. “Doe maar,” zegt moeder. Freddy zit en zit en zit. “Ik wil niet meer zitten. Er is niks aan. Ik verveel me zo,” klaagt Freddy. “Zou je liever toch niet naar school gaan morgen, Freddy?” vraagt mama. “Het is leuk om te leren.” En eigenlijk vindt Freddy dat nu ook!

b. liedje:

“twaalf discipelen”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

stofdoek, strijkijzer

kringgesprek:

- *wat kun je thuis leren van papa en mama?*
  - *wat leer je allemaal op school?*
  - *Zijn jullie leerlingen? Waarom?*
- In het bijbelverhaal gaat het over de leerlingen van Jezus.*

liedjesboek

Bijbelse liedjes voor kleuters nr. 21

3. bijbelverhaal: de eerste leerlingen

a. Jezus van Nazaret

Weet je nog wie Johannes de Doper is? Hij vertelt de mensen, dat ze weer beter moeten gaan leven. Op een dag wijst Johannes naar een man die dicht bij hem staat. "Die man is Jezus", zegt hij, "luister goed naar hem. Hij kan jullie alles vertellen over God!"

Jezus komt uit een klein stadje. Nu hij een grote man is, wil hij vertellen over God. Jezus weet heel goed wie God is. Hij wil, dat de mensen van God en van alle mensen om zich heen houden.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

*B.I.V. 84a met 1, 32, 88, 89, zonder 3, 21, 28, 55
(S7, 1, 32, 88, 89, 203)*

b. de eerste leerlingen

Jezus wil het land rondreizen. In elke stad en elk dorp gaat hij vertellen over God. Al gauw zijn er een paar mensen, die het heel fijn vinden dat hij zó vertelt. Ze willen nog meer van hem horen. Daarom gaan ze met hem mee.

Simon en Andreas zijn twee vissers. Het zijn broers. Samen vangen ze vis. Die verkopen ze. Zo verdienen ze geld. Als Jezus hen ziet, roept hij hen. Of ze met hem mee willen? Ja, dat willen ze wel. Ze laten hun boot en hun netten liggen. Voortaan gaan ze met Jezus mee.

materiaal:

*B.I.V. 84a zonder 55
(S7, 3, 21, 28, 203)*

c. Filippus en Natanaël

In dezelfde stad woont Filippus. Hij wil ook meer weten over God. Daarom gaat hij ook met Jezus mee. Hij heeft een vriend. Die heet Natanaël. Filippus zegt tegen hem: "Ik heb nu eindelijk iemand gevonden, die ons echt wat kan leren! Hij heet Jezus." Natanaël vindt het maar niets, maar hij gaat toch met Filippus mee. Hij wil Jezus dan wel eens zien! Jezus groet hem en ziet meteen, dat Natanaël een eerlijke man is. Natanaël ziet, dat het waar is wat Filippus heeft verteld over Jezus. Deze man, Jezus, is inderdaad niet zomaar iemand. Nu gaat ook Natanaël met Jezus mee.

materiaal:

*B.I.V. 84a met 63
(S7, 3, 21, 28, 63, 203)*

d. Levi, de man van het geld

Jezus gaat met zijn leerlingen, Simon, Andreas, Filippus en Natanaël naar een andere stad. In die stad woont Levi. Hij moet ervoor zorgen, dat de mensen geld betalen om in de stad te mogen komen. Levi doet het niet eerlijk. Hij vraagt meer dan hij mag vragen. Dat extra geld stopt hij in zijn eigen portemonnee. De mensen vinden hem daarom geen aardige man. Niemand wil bij hem komen en met hem praten. Jezus ziet Levi en hij houdt ook van hem. Daarom gaat Jezus wel naar hem toe. Dan nodigt Levi Jezus uit om bij hem te komen eten. Zijn leerlingen mogen ook meekomen.

materiaal:

*B.I.V. 84a met 1, 20, 63, 202, zonder 3, 203
(S7, 1, 20, 21, 28, 63, 202)*

e. de vijfde leerling

Jezus vertelt Levi hoe hij weer opnieuw kan beginnen. Als hij een eerlijke man wil zijn, dan moet hij niet méér vragen dan hij mag. Wat is Levi blij: hij wil zeker weer opnieuw beginnen! Hij wil ook een leerling worden van Jezus. Niet iedereen is blij, dat Jezus met Levi praat en zelfs bij hem eet.

Levi is een man die heel veel verkeerde dingen doet, vinden ze. Jezus zegt tegen die mensen: "Juist tegen mensen die verkeerd doen, wil ik praten. Zij moeten het goede leren! Tegen iemand die al weet wat het is om goed te doen, hoef ik niets meer te zeggen."

materiaal:

*B.I.V. 84a met 1, 20, 63, 202, zonder 3, 203
(S7, 1, 20, 21, 28, 63, 202)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- waar gaat Jezus naar toe als hij is gedoopt (zo)?
- hoeveel dagen blijft hij in de woestijn?
- wat gaat hij daarna doen?

aan Kinderen:

- wat vertelt hij aan de mensen?
- wat vraagt hij aan de vissers bij het meer?
- wat zegt Jezus precies tegen hen?

aan Kleuters:

- hoe heten de twee mannen op dit plaatje waar Jezus mee praat (ma)? wat vraagt Jezus aan hen?

aan Kinderen:

- zijn Petrus en Andreas bakkers of vissers?
- zijn Johannes en Jacobus broers of vrienden?
- worden ze allemaal profeten of leerlingen?

aan Kleuters:

- hoe heten de twee mannen die Jezus hier ontmoet (di)?
- willen Natanaël en Filippus ook leerlingen worden?

aan Kinderen:

- wat wil Filippus graag aan Natanaël vertellen?
- wat zegt Natanaël?

aan Kleuters:

- bij wie is Jezus op dit plaatje (wo)?
- wat doen tollenaars precies?
- vinden de mensen tollenaars aardig?

aan Kinderen:

- wat vraagt Jezus aan Levi?
- en wil Levi ook een leerling van Jezus worden?
- hoe heb je de tekening gekleurd?
- wie krijgt geld? wie moet er betalen?

aan Kleuters:

- waarom wil Levi een groot feest geven (do)?
- waarom eet Jezus bij de tollenaars?

aan Kinderen:

- deed Levi eerlijk of oneerlijk?
- vroeg hij te veel of te weinig tolgeld?
- wil Jezus wel of niet bij Levi zijn?
- wil Levi wel of niet met Jezus meegaan?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.12.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Marcus 1:17.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- welk woord heb je op je werkblad gevonden?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.12.1, voorgeknijpte
6.12.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.12.1
ophangen, 6.12.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“twaalf discipelen”

*liedjesboek:
Bijbelse liedjes voor kleuters
nr. 21*

5. toepassing: kunnen wij ook een leerling van Jezus zijn?

a. kringgesprek

- wat voor werk deden Petrus en Andreas?
  - en Levi de tollenaar?
  - wat deden ze toen Jezus hen riep?
  - hoe zouden wij reageren als Jezus ons riep?
  - zouden we ons computerspelletje, de t.v. achter laten en direct meegaan?
- (laat de kleuters en kinderen hier uitgebreid over praten en probeer ze te sturen)

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

We doen vandaag een rollenspel. Jezus heeft een aantal leerlingen uitgezocht die hem zullen volgen. Laat de kleuters en kinderen het werk van een visser nabootsen, ook dat van de tollenaar. De kleuters en kinderen staan op verschillende plaatsen in de zaal. Dan komt Jezus langs en nodigt ze groepje voor groepje uit en ze volgen Jezus meteen, hun werk achterlatend. Van Natanaël en Filippus weten we niet welk beroep ze hebben. Bedenk iets uit die tijd, (bijv. een tentenmaker).

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit
materiaal:
hengels, namaak geld, verkleedkieren.*

C.SLUITING

1. liedje

“twaalf discipelen”

*liedjesboek:
Bijbelse liedjes voor kleuters nr.
21*

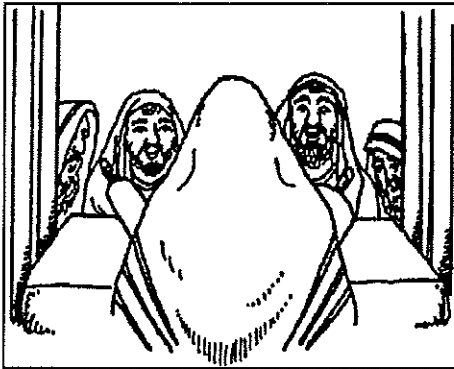
2. gebed

Dank u koning van alle koningen, dat u Jezus naar ons heeft gestuurd om de meester te zijn van de mensen die van u houden. Wij zijn nu nog heel klein, maar toch willen we graag leerlingen van Jezus zijn. Als we later groot zijn, dan kunnen we echte helpers van Jezus worden. Jezus wil iedereen vertellen hoe de mensen gelukkig kunnen worden. Dat willen wij ook graag doen en nu ... zijn wij al gelukkig omdat u van ons houdt! Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

13. Jezus spreekt in de synagoge

LUCAS 4:14-22

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

In hoofdstuk 3 vertelt Lucas hoe Johannes het evangelie aan het volk brengt. (3:18) en allen doopte die zich bekeerden (3:3). Ook Jezus laat zich door hem dopen (3:21,22). Gods Geest

daalt bij die gelegenheid op Jezus neer en een hemelse stem verklaart hem tot Gods zoon. Het lijkt op een zalving tot koning (Psalm 2:7), maar ook op de aanstelling van de dienstknecht des HEREN (Jesaja 42:1). Dan volgt een opklimmende stamboom van Jezus die uitmondt bij Adam, de zoon van God (3:23-38) en het verhaal van de verzoeking in de woestijn (4:1-13). Het is een test die Jezus glansrijk doorstaat. Na deze training begint Jezus aan zijn dienstwerk. De lezer weet nu met wie hij te doen heeft: de zoon van God als Adam en koning als David en dienstknecht als de profetische figuur uit Jesaja en overwinnaar van het kwaad.

Hierop ziet de lezer deze bijzondere gezant van God aan het werk (14-44). Hij leert en verkondigt het evangelie in de synagogen van Galilea (13,14) en Judea (44).

Dit rondreizend prediken en leren, gebeurt in de synagogen van a. Nazaret (16-30), b. Kapernaum (31-37) en c. daarbuiten (38-43) waarbij hij verschillende methoden gebruikt: a. prediking en onderricht (16-30), b. exorcisme (31-37) en c. genezingen (38-43).

Toch lopen deze activiteiten door elkaar. Tijdens zijn preken, spreekt hij over blinden het gezicht weergeven, verbrokenen in vrijheid stellen (19), en een melaatse reinigen (27). Deze woorden blijken geen theorie te zijn: hij bevrijdt effectief een mens van zijn boze geest (33-38), geneest iemand van de koorts (38-39) en vele anderen met allerlei kwalen en boze geesten (40-41). De mensen in Nazaret verzetten zich wel tegen zijn prediking (28-30), maar in Kapernaum willen ze niet dat hij hen verlaat (42,43). Zij beseffen dat zijn spreken geen dode letter is, maar werkelijkheid worden en vol dynamie zitten (33,36). In de synagoge van Nazaret

vindt men hem maar de zoon van de timmerman, terwijl de boze geesten zich tot de zoon van God richten beseffende dat hij de Christus (=de gezalfde, de messias) is.

Het evangelie verkondigen door prediking/leer en door uitdrijving/genezing is het programma van Jezus. Daardoor breekt het koningschap van God door in de realiteit van de mensen in Galilea en Judea.

De prediking in de synagoge van Nazaret legt daarop de nadruk. Na zijn werk in de synagogen van Galilea, komt hij ook in Nazaret, waar hij zijn jeugd heeft doorgebracht. Hij gaat er naar zijn gewoonte naar de synagoge. Hij is geen passieve kerkganger, maar neemt actief deel aan de eredienst.

In Jezus' tijd zag de eredienst er als volgt uit:

- persoonlijk stil gebed bij het binnenkomen
- geloofsbelijdenis (Deuteronomium 6:4-9)
- gezamenlijke gebeden uit de Psalmen en het Achttingebed.
- lezing uit de boeken van Mozes (waarschijnlijk volgens een vast schema)
- lezing uit de boeken van de Profeten (met enige vrijheid in de keuze van de tekst)
- voorbede
- prediking
- zegebede

Om de lezing te doen, worden lezers aangeduid voor het begin van de eredienst door de overste van de synagoge (een soort ouderling). De dienaar of chazzan (een soort diaken) overhandigt de te lezen boekrol en komt hem daarna weer ophalen.

Jezus doet de lezing uit de Boekrol van Jesaja (die zo'n zeven meter lang is!) staande zoals gebruikelijk is. Waarschijnlijk kiest hij zelf het tekstgedeelte (61:1,2) en gebruikt daarbij wel enige vrijheid. Zo laat hij het zinnetje: "en de

dag der wrake van onze God" eruit weg. Verder voegt hij er een zinsdeel uit Jesaja 58:6 aan toe: "om verdrukten vrij te laten". Zo haalt hij het negatieve aspect van het oordeel uit de de Jesajatekst weg en benadrukt hij de bevrijding.

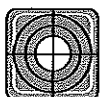
Na de lezing geeft Jezus de boekrol terug aan de dienaar die hem weer opbergt. Jezus gaat volgens joodse gewoonte zitten en geeft uitleg over de tekst. Naar zijn opvatting vindt de tekst nog diezelfde dag zijn vervulling. De profeet heeft het over de profetische dienstknecht des HEREN, die een aangenaam jaar des HEREN (dat wil zeggen een jubeljaar) aankondigt. Volgens berekeningen valt inderdaad dit om de 50 jaar terugkerende jubeljaar in het jaar 27/28 van de gewone jaartelling. Dat is precies het jaar waarin Jezus met zijn dienstwerk begint! Het jubeljaar is een oudtestamentische instelling die in Jezus' tijd niet meer in zwang is. Mozes leert dat dan alle slaven worden vrijgelaten en ieder zijn akkers die men door schulden was kwijtgespeeld, weer in bezit krijgt (Leviticus 25). Het jaar is het jaar van bevrijding bij uitstek. De blijheid van de armen, de slaven en de

schuldenaren kent geen grenzen. Jezus ziet zichzelf als de profeet die de vreugdeboodschap (met de in vrijheidstelling van gevangenen en het gezicht terugkrijgen van blinden) aan Gods volk komt verkondigen.

Eerst oogst hij verwondering (22), maar als de aanwezigen in de synagoge van zijn woorden van genade bekomen, keert hun goedkeuring om in een vijandige afkeuring (23-29). Jezus moet zich uiteindelijk uit de voeten maken (30). Deze boodschap van totale bevrijding (lichamelijk, geestelijk, financieel en sociaal) gaat hun veel te ver. Zij willen hem liever wonderen zien doen zoals in Kapernaum (23). Aan een profeet die hen de les komt spellen, hebben zij helemaal geen behoefte (24). Jezus schudt het stof van zijn voeten af en vertrekt naar de synagoge van Kapernaum, waar hij niet alleen met open armen wordt ontvangen, maar waar ze ook willen dat hij bij hen blijft (42).

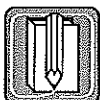
Nazaret en Kapernaum vertegenwoordigen de twee uiterste reacties op de persoon en het programma van de Messias Jezus.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: "ga op sabbat naar de synagoge net zoals Jezus".

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden

zo fout, juist

ma Jesaja

di sabbat, leest, God, geluk

wo staat, zit, vertelt, Bijbel

do God heeft mij gezonden

vr 1. sabbat

2. synagoge

3. preek

2. leertekst

Lucas 4:16 (GNB) - "hij ging zoals zijn gewoonte was op sabbat naar de synagoge".

C. MATERIAAL

1. terugblik

twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (6.13.3, 6.13.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (6.12.1).

2. inleiding

bijbel

3. bijbelverhaal

viltmateriaal uitgave 1980!

achtergronden: T3, T4,

figuren: 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 240, 314.

Eigen gemaakt boekrol met de tekst: "God stuurt de Messias naar de mensen".

4. bespreking

werkboekje les 13, ingekleurde leertekstcirkel (6.13.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (6.13.2).

5. toepassing

een pen en papier voor elk kind.

6. liedboekjes

Bijbelse liedjes voor kleuters nr. 21

Elly en Rikkert III, nr. 44

Sabbatliedjes I, nr. 11, 25.

D. VERTELLING

1. het verhaal laat zien dat het Jezus' gewoonte was om iedere sabbat naar de synagoge te gaan. Benadruk dit en praat met de kleuters en kinderen over hun kerkbezoek. Vind je het fijn om te gaan? Waarom?
2. laat duidelijk uitkomen dat er niet een 'gewone' spreker is, maar dat Jezus de beloofde Messias is, die door God is gestuurd.
3. het begrip Messias betekent de gezalfde koning die door God over diens volk is aangesteld.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er ver-
welkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een
stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uit-
blazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Tsjingelingeling”

liedboekje:
“Elly en Rikkert III, nr. 44”

3. gebed

O Heer die in de hemel woont, houd over ons getrouw de wacht, wees ons nabij vanochtend in de kindersabbatschool, u zorgt voor de mussen in de stad en voor de vogeltjes in de bomen. Wat fijn dat u ook voor ons zorgt. Wat gelukkig dat we ons aan u niet hoeven vast te houden, maar dat u ons vasthoudt. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine hand”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de eerste leerlingen

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- weten jullie nog wie de twee mannen op dit plaatje zijn (6.13.3)?
- wat waren Petrus en Andreas van beroep?
- wat vroeg Jezus aan hen?
- lieten zij hun werk achter en volgden hem?

- wie zijn de twee mannen op dit plaatje (6.13.4)?
- wat vroeg Jezus aan Filippus en Natanaël?
- was Filippus blij dat hij de Messias had gevonden?
- wie is de Messias?
- willen jullie ook leerlingen van Jezus worden?

kijk naar de leertekstcirkel (6.12.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“twaalf discipelen”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

6.13.3, 6.13.4 en 6.12.1

(van vorige les)

liedjesboek:

Bijbelse liedjes voor kleuters, nr.

21

2. inleiding: stop met je werk

a. vertelling

Vader heeft een kar gemaakt van hout. Er zitten wielen onder van een oude kinderwagen. De kar kunnen de kinderen besturen met een touw. Freddy en Martin schilderen de kar in het rood. “Dit karretje rijdt echt lekker”, zegt Martin. “Jij moet mij gaan duwen, Freddy. En ik ga zitten en sturen.” “Ja, maar ook omgekeerd. Ik ga zitten en sturen en dan ga jij duwen, hoor!” “Ja, ja, natuurlijk”, zegt Martin. Betty komt aanlopen. “Freddy, mama vraagt of jullie gaan opruimen. Over een uur is het sabbat.” “Wat is sabbat?” vraagt Martin. “Op sabbat werken we niet”, zegt Betty. “Dan hoeven we geen werk te doen. Het is een feestdag. Ja, en straks begint de sabbat als de zon onder gaat, als het donker wordt.” “En wat doen jullie dan?” vraagt Martin. “Als we de sabbat gaan openen, dan lezen we uit de Bijbel en bidden we. En dan ... gaan we lekker eten. En morgen gaan we naar de kerk. Wil je mee?” “Leuk, dat wil ik wel,” zegt Martin.

b. liedje

“wij gaan op weg naar onze kerk”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

Bijbel

kringgesprek:

- wat maak je allemaal klaar voordat het sabbat wordt? (huis, eten, kleren, enz.)

- mogen dieren ook uitrusten op sabbat?

In het bijbelverhaal gaat het over Jezus die op sabbat naar de synagoge gaat

liedjesboek

Sabbatliedjes I, nr. 11

3. bijbelverhaal: in de synagoge Nazaret

a. Jezus gaat naar de synagoge in Nazaret

Overal waar Jezus komt, komen de mensen ook. Ze luisteren heel graag naar hem. Hij kan zo mooi vertellen. Iedereen kan hem begrijpen. De mensen vinden het heel fijn om dicht bij Jezus te zijn. Deze week is Jezus in Nazaret. Bijna iedereen kent hem daar. Dat komt omdat Jezus vroeger in Nazaret heeft gewoond. Toen hij nog een jongen was. Nu is het sabbat. Iedereen gaat naar de synagoge. Zo heet de kerk in Israël. Jezus gaat ook. Dat doet hij iedere week.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

B.I.V. 77a met 3, 21, 28, 55, 87, 89, 102, 103, 108 zonder 9, 37 (T3, T4, 3, 21, 28, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 240)

b. Jezus leest in de synagoge

De dienst gaat beginnen. Wat zijn er veel mensen. "Hé", denken sommige "wat leuk. Jezus is er ook. We hebben hem al een poos niet meer gezien." De dienaar pakt een boekrol. Dat is de Bijbel. Aan wie zou de dienaar de boekrol geven? Wie zou er uit de boekrol gaan lezen en vertellen? De mensen zijn benieuwd. De dienaar geeft de boekrol aan Jezus. Jezus gaat voorlezen uit de Bijbel. Iedereen luistert naar hem. "God stuurt de Messias naar de mensen", leest Jezus. De Messias is de koning die God naar zijn volk stuurt.

materiaal:

B.I.V. 77a met 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 314 zonder 9, 37

(T3, T4, 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 240, 314)

Eigen gemaakt boekrol met de tekst: "God stuurt de Messias naar de mensen".

c. Jezus spreekt de mensen toe

"Hebben jullie goed geluisterd?" vraagt Jezus. "Ik heb jullie voorgelezen over een man die door God wordt gestuurd om aan iedereen goed nieuws te brengen. Weet je wie die man is? Dan ben ik! God heeft mij gestuurd om jullie te helpen. Ik ben de Messias. Ik ben koning Jezus. Ik kan gevangenen vrij maken. Ik kan zieke mensen beter maken. Ik kan blinde mensen weer laten zien. Ik ben de man die God heeft beloofd.

materiaal:

B.I.V. 77a met 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 314 zonder 9, 37

(T3, T4, 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 240, 314)

Eigen gemaakt boekrol met de tekst: "God stuurt de Messias naar de mensen".

d. reactie van de mensen

De mensen zijn heel verbaasd. Wat Jezus zegt is gewoon geweldig. Maar zou het waar zijn? Jezus is toch de zoon van Jozef de timmerman die hier bij ons in de stad woont! En zijn moeder Maria, en zijn broers Jacobus, Simon, Jozef en Judas en zijn zussen kennen wij ook. Is Jezus echt de koning die God heeft gestuurd? Is hij de Messias en God ook zijn vader? De Messias? Is hij de man die door God is beloofd? Is hij de man die iedereen kan helpen? Maar hij is zo gewoon. Zou het echt waar zijn?

materiaal:

B.I.V. 77a met 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 314 zonder 9, 37

(T3, T4, 3, 21, 28, 38, 55, 87, 89, 102, 103, 108, 240, 314)

Eigen gemaakt boekrol met de tekst: "God stuurt de Messias naar de mensen".

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- waar ging Jezus elke sabbat naar toe (zo)?
- wat is een synagoge?
- wat doen de mensen in de synagoge?

aan Kinderen:

- ging Jezus op zondag naar de kerk?
- ging Jezus op sabbat naar de synagoge?

aan Kleuters:

- waarom zijn er vandaag zoveel mensen in de synagoge (ma)?
- wat pakt de dienaar?
- wat is een boekrol?

aan Kinderen:

- wie moet er voorlezen uit de boekrol?
- van welke profeet is deze boekrol?

aan Kleuters:

- moet Jezus staan als hij uit de boekrol leest (di)?
- luistert iedereen goed naar Jezus?

aan Kinderen:

- wanneer is Jezus in de synagoge?
- wat doet Jezus met het boek Jesaja?
- wat schrijft Jesaja?
- wat brengt de Messias voor iedereen?

aan Kleuters:

- wat doet Jezus als hij uit de boekrol heeft voorgelezen (wo)?
- kan hij de Bijbel goed uitleggen?

aan Kinderen:

- wie kan het opdrachtje goed voorlezen?

aan Kleuters:

- over wie vertelt de profeet Jesaja? (do)?
- wat zal de Messias allemaal doen?

aan Kinderen:

- wie is de Messias?
- wat zegt Jezus volgens je opdrachtje?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (6.13.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 4:16 (GNB)
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- welke woorden heb je op je werkblad gevonden?
- wie wil de zinnen voorlezen?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 6.13.1, voorgeknippte
6.13.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 6.13.1
ophangen, 6.13.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“wij gaan op weg naar onze kerk”

*liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 11*

5. toepassing: probeer goed te luisteren in de kerk

a. activiteit

Zeg tegen de kleuters en kinderen dat u een kort verhaal gaat voorlezen en dat ze goed moeten luisteren. U spreekt met hen een bepaald woord uit het verhaal af. Telkens als ze een woord horen moeten ze een streepje zetten op een papier.

Aan het eind wordt gecontroleerd wie het juiste aantal heeft geteld. Zeg de kinderen vooraf dat ze aan het oefenen zijn, want goed luisteren is best heel moeilijk.

Is het niet gelukt, moedig hen dan aan het de volgende keer weer te proberen.

Kies een verhaal uit de les waar een woord een aantal keren voorkomt (Bijvoorbeeld het woord boekrol bij het bijbelgedeelte van maandag.

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

een pen en papier voor elk kind

b. kringgesprek

- was het moeilijk om goed te luisteren?

- hoeveel streepjes heb je gezet?

- kun je praten en luisteren tegelijk?

- moeten wij in de kerk goed luisteren?

- waarom wel of waarom niet?

Je kunt met je vriendjes, vriendinnetjes en leid(st)er ook een woord afspreken en dan goed naar de predikant luisteren. Hoeveel keer heeft de predikant een bepaald woord gezegd. Laat dit achteraf aan hem of haar weten.

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

materiaal:

een pen en papier voor elk kind

C.SLUITING

1. liedje

“wij gaan op weg naar onze kerk”

liedjesboek:

Sabbatliedjes I, nr. 11

2. gebed

Help ons Heer om elke dag dankbaar te zijn voor alles wat we van u krijgen. We zijn blij dat u zoveel van ons houdt. Daarom komen wij naar de kerk en naar de kindersabbatschool op sabbat. Wij willen graag bij u zijn op sabbat. Wij komen hier om aan u vertellen dat wij heel veel van u houden. Wij willen ook luisteren wat u aan ons wil vertellen in de Bijbel. Help ons om iedere sabbat naar uw kerk en uw kindersabbatschool te komen. In de naam van Jezus vragen wij u dit. Amen!

groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

ELKE DAG MET GODS WOORD

LEERPLAN VOOR KLEUTERS EN KINDEREN

	januari - maart	april - juni	juli - september	oktober- december
1e jaar	nummer 1 Adam - Isaak	nummer 2 Jakob - Mozes	nummer 3 Mozes - Jozua	nummer 4 Jozua - David
2e jaar	nummer 5 David - Elisa	nummer 6 Elisa - Jezus	nummer 7 Leven en leer van Jezus (1)	nummer 8 Leven en leer van Jezus (2)
3e jaar	nummer 9 Leven en leer van Jezus (3)	nummer 10 Leven en leer van Jezus (4)	nummer 11 Jezus - Petrus	nummer 12 Petrus - Paulus

Driemaandelijke uitgave van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten der Nederlandse Unie.

Copyright: Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie
 Amersfoortseweg 18
 3712 BC HUIS TER HEIDE
 Nederland